

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.148

**Inventaris van het archief van jhr. mr. A.F. de
Savornin Lohman [levensjaren 1837-1924], (1853)
1856-1924**

M.E. Kluit

Nationaal Archief, Den Haag 1934

This finding aid is written in Dutch.

INHOUDSOPGAVE

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	7
Inhoud en structuur van het archief.....	8
Verantwoording van de bewerking.....	8
Verwant materiaal.....	9
Beschikbaarheid van kopieën.....	9
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
ADVOCAAT EN RECHTER.....	11
DE VRIJE UNIVERSITEIT.....	12
POLITIEKE LOOPBAAN.....	15
A.F. de Savornin Lohman als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.....	15
Politieke stukken buiten het werk als lid der Tweede Kamer vallende.....	17
A.F. de Savornin Lohman als Minister van Binnenlandse Zaken. 24 februari 1890 - 21 augustus 1891. .	17
A.F. de Savornin Lohman als lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. 1892-1894.....	18
Stukken betrekking hebbende op de verhouding van A.F. de Savornin Lohman tot de ministeries	
Mackay, Kuyper, Ruys de Beerenbrouck.....	18
Ministerie Mackay. 1888-1891.....	18
Ministerie Kuyper. 1901-1905.....	18
Ministerie Ruys de Beerenbrouck. 1918-1925.....	19
POLITIEKE PARTIJEN.....	20
Anti-Revolutionaire Partij.....	20
Vrij-Anti-Revolutionaire Partij; Christelijk Historische Partij; Christelijk Historische Unie.....	21
VERKIEZINGEN.....	24
ONDERWIJS.....	27
De Onderwijs-kwestie in de Staten-Generaal.....	29
Onderwijs-Pacificatie. 1913-1917, 1920.....	30
KERK EN GODSDIENST.....	33
Kerkelijke kwesties.....	33
NEDERLANDSCH OOST-INDIË EN SURINAME.....	37
MILITAIRE ZAKEN.....	38
Landstorm, Burgerwacht, Militaire Zaken. Dienstweigeringskwestie.....	38
INTERNATIONAAL RECHT.....	39
BUITENLANDSE ZAKEN.....	40
WERELDOORLOG.....	41
OORLOG EN VREDE.....	43
SCHRIJVER EN JOURNALIST.....	45
Staatkundige en economische litteratuur aantekeningen en geschriften.....	46
PRINCIPIËLE KWESTIES.....	49
CHRISTELIJK MAATSCHAPPELIJK WERK.....	50
BRIEVEN EN STUKKEN, BETREKKING HEBBENDE OP BEPAALDE PERSONEN.....	51
BRIEVEN.....	54
INGEKOMEN BRIEVEN VAN DIVERSE PERSONEN A-Z.....	57
EERSTE SUPPLEMENT.....	67
TWEDE SUPPLEMENT.....	68

DERDE SUPPLEMENT.....	69
VIERDE SUPPLEMENT.....	70
1. Stukken betreffende zijn openbaar leven.....	70
2. Particuliere stukken.....	70
3. Stukken van familieleden.....	71
VIJFDE SUPPLEMENT.....	73
Stukken, afkomstig van de Stichting De Savornin Lohmanfonds, 1989.....	73
Stukken, afkomstig uit de nalatenschap van F.C. Gerretson.....	73
ZESDE SUPPLEMENT.....	76
1. ARCHIEFSTUKKEN.....	76
2. GEDRUKTE PUBLICATIES.....	77
3. PUBLICATIES OVER DE SAVORNIN LOHMAN EN VERZAMELDE STUKKEN.....	82

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie 087 A.F. de Savornin Lohman

Periodisering:

archiefvorming: 1856-1924

oudste stuk - jongste stuk: 1853-1924

Archiefbloknummer:

C25118

Omvang:

842 inventarisnummer(s)6,10 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Savornin Lohman, jhr. mr. Alexander Frederik de (1837-1924)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief van jhr. mr. A.F. de Savornin Lohman (1837-1924) bevat stukken met betrekking tot de oprichting van de Vrije Universiteit en zijn benoeming tot hoogleraar Staatsrecht, aantekeningen, reglementen en ingekomen brieven van ministers, kamerleden en leden van het Koninklijk Huis uit zijn periode als Tweede Kamer-lid van de Staten-Generaal en Minister van Staat, notulen en (verkiezings-)programma's van de Anti-Revolutionaire Partij en de Christelijk Historische Unie, en diverse thematisch geordende stukken op het gebied van o.a. onderwijs, godsdienst, militaire zaken en internationaal recht. Daarnaast zijn er stukken van meer persoonlijke aard, waaronder foto's, te vinden van diverse familieleden.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie o87 A.F. de Savornin Lohman, nummer toegang 2.21.148, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Savornin Lohman, A.F. de, 2.21.148, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

Deze verzameling bevat de papieren nalatenschap van jhr. mr. Alexander Frederik de Savornin Lohman, minister van Staat (1837-1924).

A.F. de Savornin Lohman promoveerde in maart 1861 te Groningen in de rechtswetenschappen; oefende tot 1866 de advocatuur uit te Groningen en Amsterdam, werd in 1866 te 's-Hertogenbosch lid van de rechtbank en later lid van het Hof.

Van 1879 tot 1921 was De Savornin Lohman, met uitzondering van de jaren 1890-1894, lid van de Tweede Kamer.

In februari 1890 werd De Savornin Lohman belast met de portefeuille van Binnenlandse Zaken in het ministerie Mackay; terwijl hij van 1892-1894 lid van de Eerste Kamer was.

In 1884 werd aan De Savornin Lohman het ambt opgedragen van hoogleraar in het Staatsrecht aan de Vrije Universiteit.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De collectie werd in 1933 door de erfgenamen van jhr. mr. A.F. de Savornin Lohman aan het Algemeen Rijksarchief in bewaring gegeven (zie Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven 1933, tweede serie VI blz. 22).

Schenking (van een niet overheidsarchief)

Inhoud en structuur van het archief

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

De papieren werden na de verwerving gerangschikt "in een volgorde welke zoveel mogelijk in overeenkomst is met de levensloop en loopbaan van A.F. de Savornin Lohman", en van een inventaris voorzien.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

---

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

ADVOCAAT EN RECHTER

A.F. de Savornin Lohman gedurende zijn verblijf als advocaat, daarna rechter te Groningen, Amsterdam en 's-Hertogenbosch.

1	Eerste Pleitnota	1 stuk
	Ongedateerd.	
2	Stukken betrekking hebbende op de Debatingclub. 1870-1875	2 stukken
	Reglement; Verdedigde Stellingen.	
3-4	Stukken betrekking hebbende op staatsrechtelijke en rechterlijke kwesties te 's-Hertogenbosch. 1874-1876	1 omslag
	Toepassing van artikel 188 Gemeentewet door de loco-burgemeester. 1874-1875. Strijd met F.J.E. Zinnincq Bergmann. 1875-1876.	
3	Bestanddeel 1	
4	Bestanddeel 2	

DE VRIJE UNIVERSITEIT

- 5** Stukken betrekking hebbende op de oprichting van de Vrije Universiteit.
1879 5 stukken
Advies van A. Kuiper en F.L. Rutgers aan directeuren van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag. 17 september 1879. Uitgegane en ingekomen brieven.
- 6-7** Briefwisseling met directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag betrekking hebbende op de benoeming van B.I. Gratama tot curator en A.F. de Savornin Lohman tot hoogleraar aan de Vrije Universiteit.
1879-1884 1 omslag
Brieven van en aan: W. Hovy, A.W. van Beeck Calkoen en I.I. Seefat.
- 6** Bestanddeel 1
- 7** Bestanddeel 2
- 8** Stukken betrekking hebbende op de eerste jaren der Vrije Universiteit.
1881-1884 7 stukken
Extract Senaatsbesluit 2 juni 1881. Ingekomen brieven. Brief van Ph.J. Hoedemaker aan directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag. 16 oktober 1884.
- 9-11** Brieven en couranteartikelen betrekking hebbende op de benoeming van A.F. de Savornin Lohman tot hoogleraar.
1884-1885
Brieven van en aan J.H. Gunning, J.J. van Toornbergen, J. den Boer, A.W. van Beeck Calkoen, E.E. Donner, D.P.D. Fabius, J.W. Felix, mevrouw de Geer van Jutfaas-van Asch van Wijk, J.W. Gunning, Hartog, Th. Heemskerk, W. Hovy, A. Kuiper, Jkvr. F.L.W.M.E.J. en J. de Savornin Lohman, J. Nobels, H. Pierson, H.J.A.M. Schaepman, J. Woltjer.
- 9** Bestanddeel 1
- 10** Bestanddeel 2
- 11** Bestanddeel 3
- 12-13** Briefwisseling van A.F. de Savornin Lohman bij zijn wederoptreding als hoogleraar na zijn ministerschap.
1893-1894
Uitgegane en ingekomen brieven.
- 12** Bestanddeel 1
- 13** Bestanddeel 2
- 14** Stukken betrekking hebbende op de intrede als hoogleraar.
1884 3 stukken
De Tijd 26 en 28 juni en 2 juli 1884.
- 15** Slot van het eerste college over "Staatsalmacht".
1884-1885 1 stuk
- 16** Notities over "Grenzen en Staatsalmacht".

Beschadigd. 1 stuk
- 17** Ingekomen brieven naar aanleiding van de rectorale rede "De Hoogste Vrijheid".
1887
- 18** Cursus voor theologen en litteratoren, met bijgevoegde correspondentie.
1888-1889

Bladzijden 1-46 van het manuscript.

- 19-20** Redevoeringen als prorector.
1888, 1894 2 stukken
19 Bestanddeel 1
20 Bestanddeel 2
- 21** Toespraak bij een jaarfeest van C.N.S.O.
z.j. 1 stuk
- 22** Punten voor een rede op de provinciale universiteitsdag te Sneek.
10 september 1885 1 stuk met 1 bijlage
"De politieke beteekenis der Vrije Universiteit".
- 23** Stukken betrekking hebbende op de rede gehouden op de provinciale Zuid-
Hollandse universiteitsdag te Leiden.
25 oktober 1893 2 stukken
"Het Hooger Onderwijs en de Volksontwikkeling".
- 24** Besouwingen over de Vrije Universiteit.
z.j. 2 vellen
Ongedateerd.
- 25** Brieven en courante artikelen betrekking hebbende op de stellingen over "Vrij"
Hooger Onderwijs.
Oktober-november 1904 10 stukken
De stellingen werden verdedigd op de Algemeene Debatingclub te Utrecht. 7 november 1904.
- 26** Stellingen verdedigd op de Professorenkrans der Vrije Universiteit.
1884-1894 21 stukken
In druk en manuscript.
- 27-35** Stukken betrekking hebbende op de aanval op Seinpost.
27 juni 1895
Vergaderingverslag 30 november 1894.
Concept van een brief van A.F. de Savornin Lohman aan de senaat der Vrije Universiteit. 15 februari 1895.
Aantekeningen van een professorenvergadering. 14 mei 1895.
Rapporten aan de senaat der Vrije Universiteit. Publicatie van de senaat inzake het onderzoek ter bepaling van de weg die tot de Kennis der Gereformeerde Beginselen leidt. 8 november 1895.
De 18 stellingen van het Rapport van 3 september 1895, aangenomen door de senaat, stellingswijze becritiseerd door A.F. de Savornin Lohman.
Brieven en stukken betrekking hebbende op de brochure "De aanval op Seinpost en mijn antwoord".
27 Bestanddeel 1
28 Bestanddeel 2
29 Bestanddeel 3
30 Bestanddeel 4
31 Bestanddeel 5
32 Bestanddeel 6
33 Bestanddeel 7
34 Bestanddeel 8
35 Bestanddeel 9
- 36-37** Uitgegane en ingekomen brieven betrekking hebbende op het ontslag van A.F. de
Savornin Lohman als hoogleraar aan de Vrije Universiteit.
1895
36 Deel 1

37 Deel 2

- 38** Ingekomen brieven betrekking hebbende op de brochure "Een ernstige wedervraag aan dr. Ph.J. Hoedemaker".
1887
Met bijgevoegde couranteknipsels.
- 39** Ingekomen brieven betrekking hebbende op de brochure "De Waarheid Bovenal".
1899
- 40** Circulaire van D. Engelberts: Aan Heeren leden der vereeniging voor Hooger Onderwijs op gereformeerden Grondslag.
25 juli 1895 1 stuk
- 41** "Een Universiteit op Gereformeerden Grondslag".
Januari 1900 1 stuk
Nieuwe Rotterdamsche Courant 17 januari 1900.
- 42** H. Bouwman: "De Gereformeerde Belijdenis of de Gereformeerde beginselen".
2 stukken
De Bazuin. 3 januari en 15 april 1902.
- 43** L. Lindeboom: "Hoe hebben wij het nu met de Theologische School?"
26 december 1902 1 stuk
De Bazuin.
- 44** W. Geesink: "De Dogmatische Grondslag der Vrije Universiteit te Amsterdam".
Amsterdam, Hoveker en zn.
1904 1 stuk met 1 bijlage

POLITIEKE LOOPBAAN**A.F. DE SAVORNIN LOHMAN ALS LID VAN DE TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL**

- 45** Fragmenten van een politiek journaal.
15 september 1879-4 april 1880
- 46** Losse aantekeningen.
3 losse vellen en 2 enveloppen.
Onder andere wijze van afkondiging namens de Souverein. Samenstelling Volksvertegenwoordiging.
- 47** Advies van A.F. de Savornin Lohman inzake de pakketpost.
4 maart 1881 1 stuk
- 48** Stukken betrekking hebbende op de motie tot vermindering van het getal
rijksuniversiteiten, voorgesteld door H.J.A. M. Schaepman.
12 december 1882 3 stukken
- 49** Stukken betrekking hebbende op de moeilijkheden van A.F. de Savornin Lohman
met mr. Wintgens.
1884 2 stukken
- 50** Stukken betrekking hebbende op de invoering van het Wetboek van strafrecht en
de afschaffing van de doodstraf.
1884, 1895 5 stukken met bijlagen.
Polemiek van H. van der Hoeve en A.F. de Savornin Lohman in het Weekblad van het Recht. 10, 17, 21,
28 april 1884.
Opgave van veroordelingen wegens excapitale misdrijven, waarop bij het Wetboek levenslange
gevangenisstraf is gesteld. 27 december 1895.
- 51-56** Stukken betrekking hebbende op de Reglementen van Orde voor de Eerste en
Tweede Kamer der Staten-Generaal.
1888-1912
Aantekeningen, extracten uit notulen, rondschrijven, ingekomen brieven, reglementen.
- 51** Bestanddeel 1
- 52** Bestanddeel 2
- 53** Bestanddeel 3
- 54** Bestanddeel 4
- 55** Bestanddeel 5
- 56** Bestanddeel 6
- 57** Stukken betrekking hebbende op de "Kamers van Arbeid".
1892 8 stukken
Ingekomen brief van K. Kater, 19 september 1892. Couranten.
- 58** Stukken betrekking hebbende op de Kamerontbinding van
1894 4 stukken
Aantekeningen en ingekomen brieven.
- 59** Ingekomen brieven betrekking hebbende op de Ongevallenwet.
1899-1900 3 brieven
- 60** Ingekomen brieven betrekking hebbende op de Rijksveldwacht.
1901 3 brieven

-
- 61** Couranteartikelen betrekking hebbende op de Ontwerp-wet op de Krijgstucht.
1902 3 stukken
- 62-63** Uitgegane en ingekomen brieven betrekking hebbende op de Spoorwegstaking.
1903
62 Deel 1
63 Deel 1
- 64** Balans van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Wissekerke van de jaren
1853, 1863, 1873, 1883, 1893, 1901 6 stukken met 1 bijlage
- 65** Diverse stukken betrekking hebbende op de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
1906, 1908, 1909 4 stukken
Trekingslijst der afdelingen, naamlijst der leden, mededelingen aan de commissie voor overleg.
- 66** Ingekomen brieven en couranteartikelen betrekking hebbende op de wijziging van
artikelen 342, 344, 1951 van het Burgerlijk Wetboek.
1907 5 stukken
- 67-69** Stukken betrekking hebbende op het stenografisch en tachygrafisch verslag.
Brieven, aantekeningen, instructies en reglementen.
67 Deel 1
68 Deel 2
69 Deel 3
- 70-72** Stukken betrekking hebbende op het incident Schaper -de Savornin Lohman in de
Tweede Kamer.
23 en 24 november 1911
Brieven en courantknipsels.
70 Deel 1
71 Deel 2
72 Deel 3
- 73-74** Stukken betrekking hebbende op het sociale beleid van minister A.S. Talma.
1912, 1913
73 Deel 1
74 Deel 2
- 75** Stukken betrekking hebbende op de Tariefwet Kolkman.
1913
Brieven en vlugschriften.
- 76** "Doe Recht".
1913 2 stukken
Rede gehouden in de Tweede Kamer, 1 december 1913.
- 77** Brief betrekking hebbende op de aanneming van de Landstormwet in de Tweede
Kamer en de kwestie van de Volkswaarbaarheid.
30 juli 1915 1 stuk
J.H. Cohen Stuart aan A.F. de Savornin Lohman.
- 78** Stukken betrekking hebbende op de Grondwetsherziening
1917 4 stukken

- 79** Rapport over Stemplicht. 22 vel
Ongedateerd. Bladzijde 1 ontbreekt.
- 80-81** Stukken betrekking hebbende op de schepencapitulatie
1918
Nota nopens de stand der onderhandelingen. Ingekomen brieven.
80 Bestanddeel 1
81 Bestanddeel 2
- 82-83** Ingekomen brieven en telegrammen; Couranteartikelen betrekking hebbende op
het aftreden als lid van de Tweede kamer.
1921
82 Deel 1
83 Deel 2
- 84** Curiosa ontvangen als lid der Tweede Kamer.
- POLITIEKE STUKKEN BUITEN HET WERK ALS LID DER TWEDE KAMER VALLENDE**
- 85** Proclamatie van de Koningin-Regentes aan het Nederlandsche Volk.
1889 1 velletje
Klad.
- 86** Correspondentie met H. Colijn over artikel 40 van het bezoldigingsbesluit 1920.
September 1923 4 brieven
- A.F. DE SAVORNIN LOHMAN ALS MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN. 24 FEBRUARI
1890 - 21 AUGUSTUS 1891**
Vergelijk ook Ministerie Mackay.
- 87-89** Stukken betrekking hebbende op de ministeriële crisis van
1890
Aantekeningen, uitgegane en ingekomen brieven.
87 Deel 1
88 Deel 2
89 Deel 3
- 90** Afschrift van het verbaal van overdracht van het bestuur van Binnenlandse Zaken
door AE. Mackay aan A.F. de Savornin Lohman.
25 februari 1890 1 stuk
- 91** Ingekomen brieven bij de benoeming tot Minister van Binnenlandse Zaken.
- 92-93** Uitgegane en ingekomen brieven betrekking hebbende op de aankoop van een
schilderij van Rembrandt door L. Bredius.
1890, 1897
92 Deel 1
93 Deel 2
- 94** Brief betrekking hebbende op de salarisverhoging van H. Krabbe.
20 februari 1891
- 95** Telegram betrekking hebbende op de plannen voor de Utrechtsche Universiteit.

25 juni 1891

- 96** Stukken betrekking hebbende op de referendaris V. de Stuers.
1890, 1891 12 stukken
- 97** Afschrift van het verbaal van overdracht van het bestuur van Binnenlandse Zaken
door A.F. de Savornin Lohman aan J.P.R. Tak van Poortvliet.
21 augustus 1891 1 stuk
- 98** Ingekomen brieven bij het aftreden als Minister van Binnenlandse Zaken.
1891
- 99** Verzoekschrift aan H.M. de Koningin-Regentes tot verlof om bij voorkomende
gelegenheden het ministercostuum te mogen blijven dragen.
19 september 1891 1 stuk
Concept.

**A.F. DE SAVORNIN LOHMAN ALS LID VAN DE EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.
1892-1894**

- 100** Ingekomen brieven bij de verkiezing tot lid van de Eerste Kamer.
1892
- 101** Brief van A.F. de Savornin Lohman aan de voorzitter van de Eerste Kamer.
1 februari 1894 1 stuk

**STUKKEN BETREKKING HEBBENDE OP DE VERHOUDING VAN A.F. DE SAVORNIN
LOHMAN TOT DE MINISTERIES MACKAY, KUYPER, RUYS DE BEERENBROUCK**

MINISTERIE MACKAY. 1888-1891

- 102** Verslag van de kabinetsformatie.
28 maart-4 juni 1888 4 vellen
Persoonlijk verslag van A.F. de Savornin Lohman.
- 103-104** C. Hartsen: Nota naar aanleiding van het Program van actie voor de Anti-
Revolutionaire Partij. 4 vellen
10 april 1888
Bijgevoegd een brief van A.F. de Savornin Lohman aan C. Hartsen. 13 april 1888. De brief werd niet
verzonden, doch geeft een persoonlijk onderhoud weer.
- 103** Bestanddeel 1
- 104** Bestanddeel 2
- 105-106** Samenstelling ministerie Mackay. Uitgegane en ingekomen brieven.
Maart - april 1888
- 105** Bestanddeel 1
- 106** Bestanddeel 2
- 107** Stukken betrekking hebbende op de opening van de Staten-Generaal.
2 mei 1888 2 stukken
Concept Troonrede. Staatscourant 1888, nummer 104.

MINISTERIE KUYPER. 1901-1905

- 108-111** Stukken betrekking hebbende op de kabinetsformatie.

1901

Pro memorie 4-26 juli 1901. Uitgegane en ingekomen brieven. Juni-juli 1901.
Programma van het Kabinet Kuiper.

108 Bestanddeel 1

109 Bestanddeel 2

110 Bestanddeel 3

111 Bestanddeel 4

112-113

Uitgegane en ingekomen brieven betrekking hebbende op de kabinetscrisis.
21 december 1907 - 12 februari 1908

112 Bestanddeel 1

113 Bestanddeel 2

MINISTERIE RUYS DE BEERENBROUCK. 1918-1925

114-116

Stukken betrekking hebbende op het Programma van het kabinet Ruys de
Beerenbrouck.

4 stukken

Concept programma met daarin Voorgestelde wijzigingen door de Christelijk Historische Kamerclub.
17 september 1918. Nota van V.H. Rutgers, aangeboden door J.R. Snoeck Henkemans. Definitief
Programma. 1918 en 1922.

114 Bestanddeel 1

115 Bestanddeel 2

116 Bestanddeel 3

POLITIEKE PARTIJEN

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

- 117-122** Stukken betrekking hebbende op de Anti-Revolutionaire Partij.
1879-1901 25 stukken
Rondschrijven, notulen, statuten, programma's. Brief van B.J.L. de Geer van Jutphaas en J.C. van Heesterman aan het C.C. der A.R. kiesverenigingen. 13 mei 1897.
Brief van Schimmelpenninck van der Oye, Mackay, Van der Hoop, De Savornin Lohman aan het C.C. der A.R. kiesvereniging. 19 september 1879 (met 1 bijlage).
Couranteartikelen. 1880, 1888.
Nota van D.P.D. Fabius aan de C.C. der A.R.Partij. 18 mei 1893.
Rondschrijven van Brantsen van de Zijp c.s. 24 maart 1894.
- 117** Bestanddeel 1
  - 118** Bestanddeel 2
  - 119** Bestanddeel 3
  - 120** Bestanddeel 4
  - 121** Bestanddeel 5
  - 122** Bestanddeel 6
- 123-125** Stukken betrekking hebbende op het Centraal Comité en de Commissie van Advies van de A.R. Partij; enkele verkiezingszaken.
Concept-instructie voor de commissie van advies (geschreven in de hand van A. Kuyper); artikelen over C.C. en commissie van advies; concept-reglement voor een prov. com. van A.R. kiesverenigingen in Gelderland; programma van het C.C. 1 januari 1878; resolutie van het C.C. 26 september 1879; uitgegane en ingekomen brieven. 1881, 1883, 1887, 1888.
- 123** Bestanddeel 1
  - 124** Bestanddeel 2
  - 125** Bestanddeel 3
- 126-130** Stukken betrekking hebbende op de Anti-Revolutionaire Kamerclub.
1880-1888
Aantekeningen. Reglementen. 23 september 1880. Notulen. 19 november 1884. Uitgegane en ingekomen brieven.
- 126** Bestanddeel 1
  - 127** Bestanddeel 2
  - 128** Bestanddeel 3
  - 129** Bestanddeel 4
  - 130** Bestanddeel 5
- 131** Memorie betrekking hebbende op het aanstellen van een adjunct-secretaris en twee klerken alsmede op de stichting van een bibliotheek ten behoeve van het bestuur en de Tweede Kamerleden der A.R. Partij. 1 stuk
Ongedateerd.
- 132-140** Artikelen, redevoeringen en brochures van A.F. de Savornin Lohman betrekking hebbende op de Anti-Revolutionaire Partij.
- 132** Bestanddeel 1
  - 133** Bestanddeel 2
  - 134** Bestanddeel 3
  - 135** Bestanddeel 4
  - 136** Bestanddeel 5
  - 137** Bestanddeel 6
  - 138** Bestanddeel 7

139 Bestanddeel 8
140 Bestanddeel 9

141-143 Correspondentie en couranteartikelen naar aanleiding van de brochures: Wat wil de Anti-Revolutionaire Partij? 1883. Wat Wil de Rechterzijde? 1886. Partij of beginsel 1892

141 Bestanddeel 1
142 Bestanddeel 2
143 Bestanddeel 3

VRIJ-ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ; CHRISTELIJK HISTORISCHE PARTIJ; CHRISTELIJK HISTORISCHE UNIE

144 Losse aantekeningen. 1 omslag
 Meest klad.

145 Concept voor een programma van beginselen voor de Christelijk Historische of Vrij-Anti-Revolutionaire Partij. 1 stuk
 Met aantekeningen. Het Program van Beginselen werd vastgesteld 19 september 1898.

146-147 Uitgegane en ingekomen brieven betrekking hebbende op algemene onderwerpen de partij rakende en de verkiezingen van 1897

146 Bestanddeel 1
147 Bestanddeel 2

148 Voorlopige conclusies van de vergadering van gedelegeerden van de hoofdbesturen van de Christelijk Historische Kiezersbond; Bond van Kiezersverenigingen op Christelijk Historische grondslag in de provincie Friesland en van de Algemene Commissie van advies der Christelijk Historische of Vrij-Anti-Revolutionaire Partij. 1 april 1901 1 stuk met 5 bijlagen

149-150 Stukken betrekking hebbende op de Fusie van de Vrij-Anti-Revolutionaire Partij met de Christelijk Historische Kiezersbond. 6 stukken met bijlagen
 1902-1903
 Voorbereiding van de Fusie: brief, notulen, concept-programma. Voorbereiding reglement der Christelijk Historische Partij.

149 Bestanddeel 1
150 Bestanddeel 2

151, 153 Stukken betrekking hebbende op de Algemeene Commissie van advies en het hoofdbestuur der Christelijk Historische Partij. 10 stukken
 1900, 1905, 1907, 1908
 Rondschrjiven van de Algemeene Commissie van advies. Maart 1900. Rondschrjiven hoofdbestuur. Agenda's en roosters van aftreding.

151 Bestanddeel 1
153 Bestanddeel 2

152, 154-156 Stukken betrekking hebbende op de voorbereiding van de fusie der Christelijk Historische Partij met de Friesch Christelijk Historischen.
 Aantekeningen. Nota van A.F. de Savornin Lohman over de punten, waaromtrent enigheid is verkregen op de conferentie van gedelegeerden der Christelijk Historische Partij en der Friesch Christelijk Historischen. 3 stukken, waarvan een met aantekeningen van de zijde der Friesche

gedelegeerden.

Concept-Programma van de punten waaromtrent de gedelegeerden der Christelijk Historische Partij en der Friesch Christelijk Historischen tot overeenstemming zijn gekomen. 1 april 1907.

Grondslagen van een programma.

- 152** Bestanddeel 1
- 154** Bestanddeel 2
- 155** Bestanddeel 3
- 156** Bestanddeel 4

157-161 Stukken en brieven betrekking hebbende op de voorbereiding van een Programma en de vaststelling van een H.h. reglement en statuten voor de Christelijk Historische Unie.

1907

Concept-Programma met de door J.R. Snoeck Henkemans voorgestelde amendementen.

Bijlage. Algemeen reglement, concept-statuten, amendementen van C.E. van Koetsveld en H. Verkouteren.

Uitgegane en ingekomen brieven. Courantartikelen.

- 157** Bestanddeel 1
- 158** Bestanddeel 2
- 159** Bestanddeel 3
- 160** Bestanddeel 4
- 161** Bestanddeel 5

162-163 Uitgegane en ingekomen brieven betrekking hebbende op de Christelijk Historische Unie.

1908-1922

- 162** Bestanddeel 1
- 163** Bestanddeel 2

164 Ingekomen brieven bij het hoofdbestuur der Christelijk Historische Unie. 1921-1922

165 Aantekeningen.

1 omslag

Onder meer naar aanleiding van enige stellingen over het Vrouwenkiesrecht.

166-168, 172-174

Stukken betrekking hebbende op de Christelijk Historische Unie.

52 stukken

Ledenlijst; rooster van aftreding; convocatie april 1910; extract-notulen 1 mei 1920; H.h.-reglementen, alles betrekking hebbende op het hoofdbestuur en het Nationaal Comité.

Drie aan het hoofdbestuur gerichte rapporten.

Conclusie van de Algemeene vergadering, 13 juni 1917; convocatie-aanvullingen agenda 28 februari 1918.

Statuten en reglementen betrekking hebbende op de Christelijk Historische Partij en de Christelijk Historische Unie.

Programma's en geschriften betrekking hebbende op de Vrij-Anti-Revolutionaire Partij, de Christelijk Historische Kiezersbond, de Christelijk Historische Partij, de Christelijk Historische Unie, idem courantartikelen.

- 166** Bestanddeel 1
- 167** Bestanddeel 2
- 168** Bestanddeel 3
- 172** Bestanddeel 4
- 173** Bestanddeel 5
- 174** Bestanddeel 6

169-170 Stukken betrekking hebbende op de Vrij-Anti-Revolutionaire Partij, Christelijk Historische Partij, Christelijk Historische Unie in de Tweede Kamer der Staten-

-
- Generaal.
1894, 1898, 1901, 1913, 1921 20 stukken
Notulen, uitgegane en ingekomen brieven. Correspondentie betrekking hebbende op een eventuele deelname van de Vrij-Anti-Revolutionaire Kamerclub aan een tweede Sociaal congres in Nederland te houden op initiatief van "Boaz".
- 169** Bestanddeel 1
170 Bestanddeel 2
- 171** Ingekomen brieven betrekking hebbende op de Christelijk Historische Partij, de Christelijk Historische Unie en De Nederlander.
1906-1918
- 175-176** Politieke redevoeringen, gehouden te Groningen.
1905, 1909 3 stukken
Courantenverslagen.
- 175** Bestanddeel 1
176 Bestanddeel 2
- 177** "Na eene eeuw".
32 losse vellen
Bijgevoegd Onze Eeuw juni 1914 met het artikel van A.G.H. van Hoogenhuyze "Hoe lang nog?"
Couranteknipsels.
- 178-179** Manuscripten van onuitgegeven brochures. Over het kiesrecht.
z.j. 2 stukken
- 178** Bestanddeel 1
179 Bestanddeel 2
- 180** N. Oosterbaan: "Politieke en Sociale Programma's". H. Honig, Utrecht 1897. I en II.
3 exemplaren
- 181** Stukken betrekking hebbende op de Rooms-Katholieke Staatspartij.
1896 2 stukken
Programma en kranteartikel.
- 182** Stukken betrekking hebbende op de Liberale Unie.
Couranteartikelen. Circulaires. 1900.

VERKIEZINGEN

- 183** Stukken betrekking hebbende op de verkiezingen te Arnhem.
Juni 1875 15 gedrukte stukken
Verkiezingspamfletten; couranten.
- 184-185** Stukken betrekking hebbende op enige Kamercandidaturen van A.F. de Savornin Lohman.
1878-1879
Uitgegangene brieven. Ingekomen brieven en telegrammen.
184 Bestanddeel 1
185 Bestanddeel 2
- 186** Stukken betrekking hebbende op de Geldersche Kiesvereniging: "Nederland en Oranje".
6 stukken
Statuten, verkiezingsmanifesten.
- 187** Couranten en couranteknipsels.
1875-1879 12 stukken
- 188-191** Stukken betrekking hebbende op de Kamercandidatuur van Heringa en O.W. Star Numan te Delft.
1877
Manuscript van een ingezonden stuk. Juni 1877. (Het stuk werd niet geplaatst.)
Ingekomen en uitgegangene brieven.
188 Bestanddeel 1
189 Bestanddeel 2
190 Bestanddeel 3
191 Bestanddeel 4
- 192-193** Stukken betrekking hebbende op de Kamercandidatuur van A.F. de Savornin Lohman in het kiesdistrict Goes.
1893
Uitgegangene en ingekomen brieven.
192 Bestanddeel 1
193 Bestanddeel 2
- 194-198** Stukken betrekking hebbende op de verkiezingscampagne van 1894
Aantekeningen.
Manuscript voor een ingezonden stuk in De Standaard 31 maart 1894.
Verslag van een politieke rede te Nijkerk 9 april 1894.
Uitgegangene en ingekomen brieven.
194 Bestanddeel 1
195 Bestanddeel 2
196 Bestanddeel 3
197 Bestanddeel 4
198 Bestanddeel 5
- 199-200** Uitgegangene en ingekomen brieven, betrekking hebbende op verkiezingsmoeilijkheden te Goes.
1893-1895
199 Bestanddeel 1
200 Bestanddeel 2

-
- 201-206** Stukken betrekking hebbende op de Kamercandidatuur van A.F. de Savornin Lohman in het district Goes.
1894
Ingekomen brieven en telegrammen; verkiezingsmanifesten.
Politieke redevoeringen, Goes. 17 juli 1894. Lohman-Kuyper, artikel in de Zeeuw van 23 juli.
Couranten en couranteknipsels. Januari-april 1894.
- 201** Bestanddeel 1
  - 202** Bestanddeel 2
  - 203** Bestanddeel 3
  - 204** Bestanddeel 4
  - 205** Bestanddeel 5
  - 206** Bestanddeel 6
- 207** Brief van M. de Jonge betrekking hebbende op de Kamercandidatuur van A.F. de Savornin Lohman in het district Goes.
26 november 1896
- 208-214** Stukken betrekking hebbende op de verkiezingen van
1901
Aantekeningen.
Reglement van de Christelijk Historische Kiesvereniging te Rotterdam. Maart 1897.
Uitgegane en ingekomen brieven.
Telegrammen. Verkiezingsprogramma's en pamfletten.
Couranteknipsels.
- 208** Bestanddeel 1
  - 209** Bestanddeel 2
  - 210** Bestanddeel 3
  - 211** Bestanddeel 4
  - 212** Bestanddeel 5
  - 213** Bestanddeel 6
  - 214** Bestanddeel 7
- 215-217** Stukken betrekking hebbende op de Kamercandidatuur van A. Kuyper te Ommen.
1908
Verkiezingsrede van A.F. de Savornin Lohman te Nijverdal. 14 oktober 1908.
Ingekomen brieven en telegrammen.
Couranteknipsels en verkiezingsmanifesten.
- 215** Bestanddeel 1
  - 216** Bestanddeel 2
  - 217** Bestanddeel 3
- 218-223** Stukken betrekking hebbende op de Christelijk Historische Unie en de verkiezingen van
1909
Aantekeningen.
Circulaire en convocaties aan de gewestelijke afdelingen en het hoofdbestuur.
Ingekomen brieven en telegrammen.
Statuten; H.h. reglementen; verkiezingsmanifesten; couranteknipsels; verkiezingsuitslagen.
Couranten.
- 218** Bestanddeel 1
  - 219** Bestanddeel 2
  - 220** Bestanddeel 3
  - 221** Bestanddeel 4
  - 222** Bestanddeel 5
  - 223** Bestanddeel 6
- 224-226** Stukken betrekking hebbende op de Kamercandidatuur van AE. Mackay in het

district Ommen.

1912

Ingekomen brieven.

Verkiezingscouranten en vlugschriften.

Courantknipsels.

224 Bestanddeel 1

225 Bestanddeel 2

226 Bestanddeel 3

227-231

Stukken betrekking hebbende op de verkiezingen in

1913

Ontwerp-overeenkomst tussen de drie partijen der Rechterzijde, gesloten met het oog op de verkiezingen van juni 1913.

Uitgegangene en ingekomen brieven.

Verkiezingsvlugschriften en kranteknipsels.

Krant artikelen, betrekking hebbende op de verkiezingen in Rotterdam III. 1913.

227 Bestanddeel 1

228 Bestanddeel 2

229 Bestanddeel 3

230 Bestanddeel 4

231 Bestanddeel 5

232-233

Stukken betrekking hebbende op de verkiezingen in

1922

Concept-verkiezingsmanifest.

Circulaire aan de plaatselijke-, gemeentelijke Kamerkringverenigingen.

232 Bestanddeel 1

233 Bestanddeel 2

2 stukken met bijlagen

ONDERWIJS

- 234** Rapport betreffende het Godsdienstig leesboek voor School en Huis, uitgebracht in de vergadering van het departement van het Nut van 't Algemeen te 's-Hertogenbosch.
23 mei 1873
- 235** Extract van een rede gehouden op: Der Verein zur Erhaltung der Evangelische Volksschule; Erster General Versammlung,
2 mei 1877 1 stuk met bijlagen
- 236-237** Stukken brieven betrekking hebbende op de brochure: "De Vrije School".
1877
Ingekomen brieven.
Courantartikelen.
236 Bestanddeel 1
237 Bestanddeel 2
- 238** Concept voor een wijziging der wet op het Lager Onderwijs van 1 januari 1858.
5 augustus 1877 1 schrijfboek met 1 bijlage
- 239** Groen van Prinsterer en de neutrale school.
4 vellen
- 240** "Onderwijs", een bundel excerpten uit artikels van A.F. de Savornin Lohman in De Nederlander.
1895-1906
Samengesteld en afgeschreven door H. van Malsen.
- 241** "Welke school"
1 stuk
Artikel in de Zeeuw. 30 augustus 1907.
- 242** "De School met den Bijbel". Weekblad,
18 juli 1907; 1, 15, 29 augustus, 5 en 19 september 1907
- 243** Het Lager Schoolwezen in Nederland onder de wet van
3 april 1806 17 vellen
Manuscript.
- 244** Notities over de schoolkwestie.
16 september 1879 - 24 mei 1881
Bladzijden 1-16, met bijgevoegde en opgeplakte kranteknipsels.
- 245-252** Stukken betrekking hebbende op de voorbereiding van het rapport over het restitutiestelsel, 8 juni 1876, dat werd uitgebracht door de commissie De Geer van Jutphaas, Gratama, Kuiper, De Savornin Lohman en Vos, welke werd ingesteld op de algemene vergadering van de Vereeniging voor Christelijk Nationaal Schoolonderwijs.
Aantekeningen over de commissievergaderingen (20 mei en 11 november 1875).
Aantekeningen over het uit te brengen rapport. Concept-rapporten; nota's; uitgegane en ingekomen brieven.
L.C. de Jonge, "Schets van een denkbeeld tot toepassing in de praktijk van het restitutiestelsel."
245 Bestanddeel 1
246 Bestanddeel 2

- 247** Bestanddeel 3
248 Bestanddeel 4
249 Bestanddeel 5
250 Bestanddeel 6
251 Bestanddeel 7
252 Bestanddeel 8
- 253** Ingekomen brieven betrekking hebbende op het Groen van Prinstererfonds.
 1875
- 254-257** Stukken betrekking hebbende op het onderwijzersadres en volkspetitionnement.
 1877-1878
 Uitgegane en ingekomen brieven.
 Ontwerp van petitie.
 Courantartikelen.
- 254** Bestanddeel 1
255 Bestanddeel 2
256 Bestanddeel 3
257 Bestanddeel 4
- 258-259** Stukken betrekking hebbende op de oprichting "Unie Een School met den Bijbel".
 Ingekomen brieven en telegrammen.
- 258** Bestanddeel 1
259 Bestanddeel 2
- 260-268** Stukken betreffende de werkzaamheden van De Unie "Een School met den Bijbel".
 Onder meer uit 1894, 1896
 Concept-ontwerp van wet op het Lager Onderwijs met memorie van toelichting.
 Punten ter bespreking voorgesteld door Th. Heemskerk.
 Rapporten voor de Unie-Commissie voor Wetswijziging 1894. 1895.
 Ingekomen brieven, courantartikelen.
 Brieven betrekking hebbende op de salarisregeling en pensionering van de onderwijzers aan de scholen met den Bijbel. 1894-1895.
 Rapport inzake de "de Vrije Examens". 20 februari 1896.
 Couranten en courantknipsels uit 1896.
- 260** Bestanddeel 1
261 Bestanddeel 2
262 Bestanddeel 3
263 Bestanddeel 4
264 Bestanddeel 5
265 Bestanddeel 6
266 Bestanddeel 7
267 Bestanddeel 8
268 Bestanddeel 9
- 267** A.F. de Savornin Lohman "Een school met den Bijbel".
 De Zeeuw. 28 juli 1921. 1 stuk
- 269-275** Stukken betrekking hebbende op de werkzaamheden van de Unie-commissie voor Wetswijziging.
 1898-1900
 Nota over het wetsontwerp op de leerplicht. 15 december 1898.
 Th. Heemskerk: "Bijdrage tot het door de Commissie van Christelijk Schoolonderwijs vast te stellen rapport over Leerplicht".
 Ingekomen brieven. 1898. Aantekeningen.

J. Woltjer, Nota omtrent de regeling van het Lager Onderwijs. 9 februari 1899.
 Notulen van de commissievergadering. 10 februari 1899.
 Verslag aan de Unie-commissie van de subcommissie over de wetswijziging (concept).

- 269** Bestanddeel 1
- 270** Bestanddeel 2
- 271** Bestanddeel 3
- 272** Bestanddeel 4
- 273** Bestanddeel 5
- 274** Bestanddeel 6
- 275** Bestanddeel 7

276-280 Stukken betrekking hebbende op de werkzaamheden van de Unie-commissie voor Wetswijziging.
 1898-1900

Vervolg.

Stukken betreffende het gewijzigd Unie-rapport. 1899-1900.

Uitgegaane en ingekomen brieven. 1899-1900.

Losse aantekeningen. Courantartikelen. 1900.

- 276** Bestanddeel 1
- 277** Bestanddeel 2
- 278** Bestanddeel 3
- 279** Bestanddeel 4
- 280** Bestanddeel 5

281-282 Stukken betrekking hebbende op het Unie-rapport.
 20 december 1917

Agenda van de vergadering van de Unie-commissie. 20 december 1917.

Verslag van de commissie inzake het Unie-rapport. Drukproef-concept.

Ingekomen brieven.

- 281** Bestanddeel 1
- 282** Bestanddeel 2

DE ONDERWIJS-KWESTIE IN DE STATEN-GENERAAL

283-284 Stukken betrekking hebbende op de herziening van enige artikelen der wet van 17 augustus 1878 houdende herziening van de wet van 13 augustus 1857 tot regeling van het Lager Onderwijs.

Ontwerp van wet ingediend door Mackay, Ruys de de Beerenbrouck, de Savornin Lohman, Schaepman. 5 december 1883.

Ontwerp van wet ingediend bij K.B. van 26 januari 1884.

- 283** Bestanddeel 1
- 284** Bestanddeel 2

285-289 Diversen betrekking hebbende op de onderwijskwestie.

6 stukken

Punten voor een rede over "Leerplicht". Ongedateerd.

Concept van een brief aan Roëll. 31 oktober 1889.

Nota, pro memorie betreffende het Lager Onderwijs, 20 juli 1895; opgesteld na een gesprek met A.C. Wertheim.

Rapport over het Wetsontwerp op de "Leerplicht" uitgebracht door het hoofdbestuur van het Nederlandsch Onderwijs Genootschap-Swildens. 1898.

Curiosum betreffende de aanneming van de Leerplichtwet in de Tweede Kamer.

- 285** Bestanddeel 1
- 286** Bestanddeel 2
- 287** Bestanddeel 3
- 288** Bestanddeel 4
- 289** Bestanddeel 5

ONDERWIJS-PACIFICATIE. 1913-1917, 1920

- 290-295** Stukken betrekking hebbende op de tot standkoming van de Onderwijscommissie van 31 december 1913
 Persoonlijk verslag. 12 april 1914.
 Uitgegane en ingekomen brieven.
 Punten van bespreking.
 Leiddraad voor de besprekingen.
 Diverse stukken over de instelling.
- 290** Bestanddeel 1
291 Bestanddeel 2
292 Bestanddeel 3
293 Bestanddeel 4
294 Bestanddeel 5
295 Bestanddeel 6
- 296-302** Stukken betrekking hebbende op de werkzaamheid van A.F. de Savornin Lohman in de Staatscommissie van december 1913
 Plan voor de algemene besprekingen van de Staatscommissie, aangeboden aan D. Bos voor het vaststellen van de leiddraad.
 Nota omtrent duurzamen vrede op onderwijs gebied.
 Voorgestelde wijzigingen in de leiddraad van 10 februari 1914, vervat in een schrijven van de secretaris. 24 februari 1914.
 Diverse aantekeningen.
 Memorie betreffende het "Toezicht op het Bijzonder Onderwijs".
 Concept (net aantekeningen) en Memorie van toelichting betreffende de Schoolbouw.
 Regelen voorgesteld door A.F. de Savornin Lohman betreffende de voorziening in schoolbouw voor het Lager Onderwijs.
- 296** Bestanddeel 1
297 Bestanddeel 2
298 Bestanddeel 3
299 Bestanddeel 4
300 Bestanddeel 5
301 Bestanddeel 6
302 Bestanddeel 7
- 303-305** Stukken betrekking hebbende op de werkzaamheden van A.F. de Savornin Lohman in de Staatscommissie 1913
 Vervolg.
 Notulen van de 1e, 2e, 3e, 4e, 5e, 7e, 8e en 10e vergadering der sub-commissie III onder voorzitterschap van A.F. de Savornin Lohman.
 Voorstellen van subcommissie III. 27 april, 3 juni 1915.
 Oproep voor de vergadering der afdelingen op dinsdag 16 mei 1916 (met aantekeningen).
- 303** Bestanddeel 1
304 Bestanddeel 2
305 Bestanddeel 3
- 306-309** Stukken betrekking hebbende op de werkzaamheid van de Staatscommissie van 31 december 1913
 Nota's bij de behandeling van de Wet op het Lager Onderwijs.
 Enige notulen van vroegere Staatscommissies voor het Onderwijs, met begeleidend schrijven van C. Feith. 13 januari 1914 (notulen uit 1905 en 1910).
 Stukken van het eindrapport van de Staatscommissie van 31 december 1913. Nummers 1-16, 1A-9A.

1916.
Processen-verbaal van de Staatscommissie voor het Onderwijs. 1-28e vergadering (dat der 14e vergadering ontbreekt).

- 306** Bestanddeel 1
- 307** Bestanddeel 2
- 308** Bestanddeel 3
- 309** Bestanddeel 4

310-313 Stukken betrekking hebbende op de werkzaamheid van de Staatscommissie van 31 december 1913

Vervolg.

Stukken betreffende de redactie van artikel 192 der Grondwet. Juli-november 1915.

Critiek op het ontwerp van artikel 192.

Stukken betreffende de werkzaamheid van subcommissie II (Financiën).

Stukken betreffende de werkzaamheid van subcommissie IV.

- 310** Bestanddeel 1
- 311** Bestanddeel 2
- 312** Bestanddeel 3
- 313** Bestanddeel 4

314-317 Stukken betrekking hebbende op voorstellen gedaan door personen buiten de Staatscommissie voor het Onderwijs.

Salarisonderzoek. 1 oktober 1913.

Rapport inzake de salarissen der onderwijzers aan de scholen met de Bijbel. 1913.

Concept van een voorstel tot wijziging van de Wet op het Lager Onderwijs met memorie van toelichting. Februari 1914.

Rapport der "Wetscommissie" van de Vereeniging voor Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland en Z.O.B. inzake de opleiding voor het Lager Onderwijs.

- 314** Bestanddeel 1
- 315** Bestanddeel 2
- 316** Bestanddeel 3
- 317** Bestanddeel 4

318 Ingekomen brieven betrekking hebbende op de Staatscommissie voor het Onderwijs.

319 "Dr. Kuyper en de bevrediging op Schoolgebied."

8 velletjes

Ongedateerd manuscript van A.F. de Savornin Lohman.

320 B.D. Eerdmans "Grondwetsherziening en Openbaar Onderwijs". Leiden, S.C. van Doesburgh.
1916

321 "Het overlijden van dr. Dirk Bos".
6 mei 1916

1 stuk

De Vrijzinnig Democraat. 13 mei 1916.

322-324 Couranteartikelen betrekking hebbende op de Onderwijspacificatie.

- 322** Bestanddeel 1
- 323** Bestanddeel 2
- 324** Bestanddeel 3

325 Een curiosum van erkentelijkheid van een christelijk onderwijzer.
Brief van W. Eelderink, 19 mei 1919, met copieantwoord. 20 mei 1919.

326 Ingekomen brieven na de tot standkoming van de Lager Onderwijswet

1920

327-332

Brochures en couranten over de Schoolstrijd.

- 327** Bestanddeel 1
- 328** Bestanddeel 2
- 329** Bestanddeel 3
- 330** Bestanddeel 4
- 331** Bestanddeel 5
- 332** Bestanddeel 6

333-334

Stukken van J.C. Wirtz betrekking hebbende op wijzigingen van de Wet op het Lager Onderwijs.

3 stukken

- 333** Bestanddeel 1
- 334** Bestanddeel 2

335-336

Brochures en couranten over de Schoolstrijd.

- 335** Bestanddeel 1
- 336** Bestanddeel 2

337

Stukken betrekking hebbende op het Onderwijsvraagstuk in Indië.

26 stukken

Brochures, couranten en weekbladartikelen.
Stukken betrekking hebbende op het facultatiefstellen van het Godsdienstonderwijs op de van staatswege gesubsidieerde zendingsscholen.

338

Ingekomen brieven betrekking hebbende op de Savornin Lohmanschool te Helpman.
1922-1923

339

Adres met memorie van toelichting van leraren der Rijks H.B.S. aan de Minister van Binnenlandsche Zaken.
20 januari 1914

340

Stukken betrekking hebbende op de pensionering van onderwijzers-weduwen.

2 stukken

KERK EN GODSDIENST**KERKELIJKE KWESTIES**

- 341** Aantekeningen. 1 omslag
- 342** "In hoeverre heeft de genootschappelijke band, die sedert 1816 aan de Nederlandsche Gereformeerde Kerk is opgelegd, voor de bijzondere kerken, die daarin geplaatst zijn, een bindende kracht?"
Rede gehouden voor de Nederlandsche Vereeniging "Vrienden der Waarheid". 12 april 1882.
- 343** Hoe moet de aanvaarding ener nieuwe kerkorde geschieden? 1 stuk
Manuscript.
- 344** Het kiesstelsel in de Nederlandsche Hervormde Kerk. 2 stukken
1879
Courantartikelen.
- 346** A.F. de Savornin Lohman "Wien komt het oordeel toe?" 1 stuk
1882
Protestantsche Noord-Brabander. 23 september 1882.
- 347** "Artikel 27 van het Reglement op het Examen". 1 stuk
1883
Artikel in Guido de Bray. 1883, nummer 23.
- 348** G.G. Gijben: "Is de Hervormde Kerk hare belijdenis geheel kwijt?" 5 velletjes
Copie van een ingezonden stuk in de Heraut.
- 345, 349** Pennestrijd van A.F. de Savornin Lohman en L. Tinholt. 20 stukken
1880, 1884,
De veroordeling van de predikanten van Hoogenhuyze en Eigeman door de Synodale Commissie.
De geldelijke steun van de Staat aan de Nederlandse Hervormde Kerk "De Vrije Kerk".
345 Bestanddeel 1
349 Bestanddeel 2
- 350** Courantartikelen betrekking hebbende op jhr. mr. A.F. de Savornin Lohman en dr. F.L. Rutgers "De Rechtsbevoegdheid onzer plaatselijke Kerken". Utrecht, Kemink en an. 1886-1887
- 351-352** Procedures inzake de Verkiezing van J.A. Kaub en A.F. de Savornin Lohman tot ouderlingen van de Nederlandse Hervormde Kerk te 's-Hertogenbosch, 1876-1877 42 stukken
351 Bestanddeel 1
352 Bestanddeel 2
- 353-357** Stukken betrekking hebbende op de organisatie van verzet tegen synodale gewetensdwang. 1879

Aantekeningen.

Drukproef "Voorstel aan de Gereformeerden in het Nederlandsch Herv. Kerkgenootschap".

Rondschrijven van dr. A. Kuyper tot het in het leven roepen van een Gereformeerde Commissie van advies inzake de strijd om artikel 38 van het reglement op het Godsdienstonderwijs. Mei 1879.

Ingekomen brieven.

Courantartikelen.

- 353** Bestanddeel 1
- 354** Bestanddeel 2
- 355** Bestanddeel 3
- 356** Bestanddeel 4
- 357** Bestanddeel 5

358-372

Stukken betrekking hebbende op de Doleantie.

Polemieken en verdere courantartikelen.

Stukken betrekking hebbende op A.F. de Savornin Lohman en de Nederduitsche Gereformeerde (Dolerende) Kerk te Amsterdam. 1888.

Rechtstoestand van de Nederlandse Hervormde Kerk bepaaldelijk van de kerkelijke goederen. (manuscript)

Aantekeningen.

Kerkelijke processen. 1887.

Stukken betrekking hebbende op de vereniging "De Kerkelijke Kas."

Stukken betrekking hebbende op de staatsrechtelijke positie der Gereformeerde Kerk. 1891.

- 358** Bestanddeel 1
- 359** Bestanddeel 2
- 360** Bestanddeel 3
- 361** Bestanddeel 4
- 362** Bestanddeel 5
- 363** Bestanddeel 6
- 364** Bestanddeel 7
- 365** Bestanddeel 8
- 366** Bestanddeel 9
- 367** Bestanddeel 10
- 368** Bestanddeel 11
- 369** Bestanddeel 12
- 370** Bestanddeel 13
- 371** Bestanddeel 14
- 372** Bestanddeel 15

373-376

Stukken betrekking hebbende op de Doleantie. Vervolg.

Brieven en kranteknipsels betrekking hebbende op de zogenaamde inbraak in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. Mei-juni 1903.

Nauwkeurig verhaal van hetgeen is geschied bij en in de Nieuwe Kerk te Amsterdam, januari 1886, beschreven door ds. J.C. Rullmann, predikant bij de Gereformeerde Kerk te Utrecht. Mei-juni 1914. (enveloppe met stukken)

- 373** Bestanddeel 1
- 374** Bestanddeel 2
- 375** Bestanddeel 3
- 376** Bestanddeel 4

377-379

Stukken betrekking hebbende op een eventuele verandering in artikel 36 der Gereformeerde belijdenis.

1895-1905

Uitgegaane en ingekomen brieven.

Nota van A.F. de Savornin Lohman over artikel 36. 1905.

- 377** Bestanddeel 1
- 378** Bestanddeel 2
- 379** Bestanddeel 3

- 380-382** Stukken betrekking hebbende op de Kerkelijke Belasting.
380 Bestanddeel 1
381 Bestanddeel 2
382 Bestanddeel 3
- 383** P.J. Kromsigt "Een geestelijke noodstand en artikel 171 der Grondwet".
 Rotterdamsche Kerkbode 1908. 12 stukken
- 384** Stukken betrekking hebbende op de subcommissie voor Hoofdstuk VI der Grondwet "Van de Godsdienst".
 1910-1912 13 stukken
 De Grondwetscommissie Heemskerk.
- 385-401** Stukken betrekking hebbende op de Staatscommissie voor de Kerkgenootschappen, ingesteld bij K.B. van 16 april 1921 (nummer 144).
 Aantekeningen.
 K.B.'s, notulen, beschouwingen, aantekeningen, nota's, memories, brieven.
- 385** Bestanddeel 1
386 Bestanddeel 2
387 Bestanddeel 3
388 Bestanddeel 4
389 Bestanddeel 5
390 Bestanddeel 6
391 Bestanddeel 7
392 Bestanddeel 8
393 Bestanddeel 9
394 Bestanddeel 10
395 Bestanddeel 11
396 Bestanddeel 12
397 Bestanddeel 13
398 Bestanddeel 14
399 Bestanddeel 15
400 Bestanddeel 16
401 Bestanddeel 17
- 402** Korte godsdienstige overpeinzigen. 12 losse velletjes
- 403** Bezwaren tegen de Gereformeerde Kerk, zoals die thans zich vertoont. 17 bladen in 1 omslag
 Ontwerp van een niet verzonden schrijven aan de Generale Synode der Gereformeerde Kerken.
- 404** Gegevens betrekking hebbende op de bepalingen inzake kerkelijke bevestiging van zogenaamde "gemengde huwelijken" in de Gereformeerde Kerken.
 Na 1921 2 stukken
- 405** Stukken betrekking hebbende op een eventueel uittreden uit de Gereformeerde Kerk.
 April 1921 2 stukken
- 406** Stukken betrekking hebbende op het recht om processies te houden en de souvereiniteit van de Paus.
 1920-1922
 Aantekeningen, ingekomen brieven, korte overdenkingen.

407

Friedrich Nippold "Die Römisch Katholische Kirche im Königreich der Niederlande." "Ihre geschichtliche Entwicklung seit der Reformation und ihr gegenwärtiger Zustand." Mit einem Sendschreiben an Dr. C.E. van Koetsveld im Haag über die internationale Bedeutung der Katholische Frage. Leipzig T.O. Weigel 1877. Utrecht, Kemink en zn. 1877

NEDERLANDSCH OOST-INDIË EN SURINAME

- 408-410** Stukken betrekking hebbende op J.J.B. Fanoy.
1902-1908
Ingekomen brieven van en over Fanoy met bijbehorende stukken.
408 Bestanddeel 1
409 Bestanddeel 2
410 Bestanddeel 3
- 411-414** Stukken betrekking hebbende op A.W.F. Idenburg.
1906-1915
Ingekomen brieven van en over A.W.F. Idenburg.
Ingekomen brieven bij A.W.F. Idenburg.
Bijbehorende stukken.
411 Bestanddeel 1
412 Bestanddeel 2
413 Bestanddeel 3
414 Bestanddeel 4
- 415** J.J. van Marle "Memorie over Atjeh".
8 februari 1908 1 stuk met bijlagen
- 416** Stukken betrekking hebbende op de staatsbijdrage voor de Lomboksche oogstfeesten. Mackay en het amendement Brummelkamp. 1 omslag
Courantartikelen.
- 417-418** Stukken betrekking hebbende op diverse Indische partijen. 2 stukken
Brief van J.J. van Marle betreffende de Christelijk Ethische partij. 14 februari 1918.
Bondsreglement van de Nederlandsch Indische Vrijzinnigen Bond.
417 Bestanddeel 1
418 Bestanddeel 2
- 419** Nota van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot exploitatie van
Petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië aan de Minister van Koloniën.
23 januari 1923 1 stuk met bijlagen
- 420** Stukken betrekking hebbende op het Choleravraagstuk in de Koloniën.
1916 1 bundel stukken
- 421** Nota's betrekking hebbende op het denkbeeld om bij het Departement van
Koloniën gelegenheid te scheppen voor een opzettelijke bestudering van
vergelijkende koloniale politiek.
1912 2 stukken
- 422** Twee brieven betrekking hebbende op de predikantsplaats te Nicherie in Suriname.
1910

MILITAIRE ZAKEN**LANDSTORM, BURGERWACHT, MILITAIRE ZAKEN. DIENSTWEIGERINGSKWESTIE**

- 423-433** Stukken betrekking hebbende op de Novemberdagen 1918; oprichting van een vrijwillige Landstorm en Burgerwacht.
1918-1919
Ingekomen brieven.
Rondschrijven van de territoriale bevelhebber aan commandanten van Landstormkorpsen in Holland. 23 december 1918.
Stukken betrekking hebbende op de instelling van een vrijwillige Landstorm en Burgerwacht. Verslag van een conferentie van de Minister van Oorlog met de Inspecteur van de Landstorm. 20 januari 1919.
Aantekeningen. Convocatie voor een vergadering van Christelijke organisaties. 20 januari 1919.
Courantartikelen. Stukken betrekking hebbende op de Nationale Landstormcommissie.
"Het Leven van de Amsterdamsche Burgerwacht wordt bedreigd" (manuscript, ongedateerd).
- 423** Bestanddeel 1
424 Bestanddeel 2
425 Bestanddeel 3
426 Bestanddeel 4
427 Bestanddeel 5
428 Bestanddeel 6
429 Bestanddeel 7
430 Bestanddeel 8
431 Bestanddeel 9
432 Bestanddeel 10
433 Bestanddeel 11
- 434** Stukken betrekking hebbende op "Algemeene Oefenplicht".
1915 4 stukken
- 435, 437** Stukken betrekking hebbende op de Dienstweigering.
1903, 1917 6 stukken
- 435** Bestanddeel 1
437 Bestanddeel 2
- 436** Stukken betrekking hebbende op de artikelen "Landsverdediging geen partijzaak",
1907 en "Christendom en Krijgsdienst",
1910
Brieven, courantartikelen, ingezonden stukken.
- 438** Stukken betrekking hebbende op "Georganiseerd overleg voor de militaire ambtenaren".
1921 2 stukken
- 439** Stukken betrekking hebbende op de oprichting van een "Oranjekamer". Oprichting van een vereniging "Je maintiendrai".
1916-1917
Uitgegane en ingekomen brieven.

INTERNATIONAAL RECHT**440-446**

Stukken betrekking hebbende op het Internationaal recht en vergelijkende rechtswetenschap.

1885-1919

Brief van het Comito Ejecutivo del Congresso Penitenziario Intern. di Roma. 31 juli 1885.

Uitgegane en ingekomen brieven betrekking hebbende op het Rapport over het Parlementarisme in Nederland, uitgebracht door A.F. de Savornin Lohman op het Congrès du droit comparé juli 1900.

Statuten, circulaires, uitnodigingen, rapporten, verslagen, betrekking hebbende op de International Law-association en de Academie de droit international. 1910-1914.

Stukken en brieven betrekking hebbende op het "Internationaal Intermediair Instituut". 1917-1919.

440 Bestanddeel 1

441 Bestanddeel 2

442 Bestanddeel 3

443 Bestanddeel 4

444 Bestanddeel 5

445 Bestanddeel 6

446 Bestanddeel 7

447-450

Brieven en stukken betrekking hebben op M.H. Lammasch.

1910-1921

Concepten van uitgegane en ingekomen brieven van en over Lammasch.

Inleiding bij de biographie van Lammasch. (Klad, concept, gedrukt.)

447 Bestanddeel 1

448 Bestanddeel 2

449 Bestanddeel 3

450 Bestanddeel 4

BUITENLANDSE ZAKEN

- 451-453** Stukken betrekking hebbende op diverse buitenlandse aangelegenheden. 4 stukken
1902
Interview over aansluiting van Nederland aan vreemde mogendheden (Le Temps, 5 september 1902).
Ernest Lemonen "La Politique Extérieure des Pays Bas". (Questions Diplomatiques Coloniales tome XXX.)
Brief en courantartikelen betrekking hebbende op de vredesonderhandelingen van Engeland-Zuid-Afrikaanse Republiek. (Daily News. 16 juli 1902; brief van F.W. Fox.)
- 451** Bestanddeel 1
452 Bestanddeel 2
453 Bestanddeel 3

WERELDOORLOG

- 454-455** Stukken betrekking hebbende op de rede "Schending der neutraliteit van België" gehouden in de Tweede Kamer.
17 december 1914
Aantekeningen en courantartikelen, ingekomen brieven.
454 Bestanddeel 1
455 Bestanddeel 2
- 456** Stukken betrekking hebbende op een pas voor België ten behoeve van mejuffrouw Windt en haar broer.
December 1916 8 stukken
- 457-458** Stukken betrekking hebbende op de Vlaamsche beweging en het blad De Toorts.
1916-1919
Ingekomen brieven en een kranteknipstel.
457 Bestanddeel 1
458 Bestanddeel 2
- 459-468** Stukken betrekking hebbende op Nederland en Duitsland gedurende de wereldoorlog.
Stukken, ingekomen brieven, courantartikelen, onder meer stukken en brieven betrekking hebbende op de moeilijkheden in maart-april 1918.
459 Bestanddeel 1
460 Bestanddeel 2
461 Bestanddeel 3
462 Bestanddeel 4
463 Bestanddeel 5
464 Bestanddeel 6
465 Bestanddeel 7
466 Bestanddeel 8
467 Bestanddeel 9
468 Bestanddeel 10
- 469-472** Stukken betrekking hebbende op de schadeloosstellingen voor de Engelse bommen op Goes.
22 december 1917
Ingekomen brieven.
Nota 20 februari 1920.
Rapport en actuarielrapport.
Vragen door A.F. de Savornin Lohman gedaan aan de minister van Buitenlandsche Zaken in de Tweede Kamer op 4 maart 1920.
469 Bestanddeel 1
470 Bestanddeel 2
471 Bestanddeel 3
472 Bestanddeel 4
- 473** Ongetekend memorandum over de verhouding Engeland-Duitsland. 1 stuk
- 474** Bespreking over het ontwerp "Volkerenbond" van de vredesconferentie te Parijs.
7 maart 1919 1 stuk
- 475** Text of the Draft Covenant. 1 stuk

- 476** Ingekomen brieven betrekking hebbende op het verzoek tot vrijlating der Duitse krijgsgevangenen gedaan aan President Wilson en Georges Clémenceau.
1919
- 477** Stukken betrekking hebbende op de toestand in Frankrijk tijdens de wapenstilstand.
2 stukken
- 478** Stukken betrekking hebbende op een protest van Nederlanders tegen de Jodenvervolging in Polen.
1919
3 stukken
- 479-480** Couranteartikelen.
479 Bestanddeel 1
480 Bestanddeel 2
- 481** Revision des Traités de 1839.
4 décembre 1919
1 stuk
- 482** Stukken betrekking hebben op "Volksopbeuring", Vereniging tot leniging van de stoffelijke en zedelijke nood van het Vlaamse Volk.

OORLOG EN VREDE

- 483-486** Stukken betrekking hebbende op de artikelen "Gedachten over den Oorlog".
1914-1917
Aantekeningen.
Uitgegane en ingekomen brieven.
Stukken betreffende een Duitse vertaling door Max Kriger. 1916-1917.
483 Bestanddeel 1
484 Bestanddeel 2
485 Bestanddeel 3
486 Bestanddeel 4
- 487** Brief van C.W. de Vries betrekking hebbende op het artikel van A.F. de Savornin Lohman "Wees voorzichtig".
24 december 1914 1 stuk met 1 bijlage
Het stuk stond in De Nederlander. 24 december 1914.
- 488** "Wie den vrede wil moet niet strijden tegen den oorlog".
15 februari 1915
Lezing gehouden op de Algemene Debatingclub te Utrecht.
- 489** "Oorlog en Vrede".
23 juni 1915
Lezing gehouden te Lunteren.
- 490-492** Stukken betrekking hebben op het antwoord van A.F. de Savornin Lohman op de vraag van "Le Matin", naar zijn opinie over de wereldoorlog.
1915-1916
Uitgegane en ingekomen brieven. Concept en net van het antwoord.
Fødrelandet, Deense courant waarin het antwoord gepubliceerd werd, nadat Le Matin de publicatie had geweigerd.
490 Bestanddeel 1
491 Bestanddeel 2
492 Bestanddeel 3
- 493-494** Diverse stukken en brieven betrekking hebbende op de Algemene Nederlandse Bond: "Vrede door Recht" en de Nederlandsche Anti-Oorlog Raad.
1905-1918
493 Bestanddeel 1
494 Bestanddeel 2
- 495** Stukken betrekking hebbende op het vredeswerk van Madame Thoumaïan.
1915 4 stukken
Circulaires.
- 496** Brieven van en over mevrouw Margaretha Selenka en haar: Anregung zur Zusammenberufung einer beratenden Konferenz unter den Mitgliedern des Haager Schiedsgerichtshofes der neutralen Länder Europas möglichst mit Einschluß Amerikas.
1916-1921
- 497** "Nederland en de Ontwapening".
Gedrukt verslagje van een rede van A.F. de Savornin Lohman.
- 498** Manifest aan het Nederlandse Volk tot een vreedzame oplossing van het vraagstuk

van herstel en schadevergoeding.

1 stuk

Met aantekeningen.

499

Plan tot een beschrijving door de Exneutralen van de Wereldoorlog teneinde met volkomen neutrale strekking de waarheid te benaderen.

2 stukken met bijlagen

500

Courantartikelen over Oorlog en Vrede.
1914-1915

SCHRIJVER EN JOURNALIST

- 501-504** Stukken betrekking hebbende op "Onze Constitutie".
1901, 1907
Aantekeningen.
W. van der Vlugt: "Corrigenda in Onze Constitutië."
Ingekomen brieven, tijdschriftartikelen.
501 Bestanddeel 1
502 Bestanddeel 2
503 Bestanddeel 3
504 Bestanddeel 4
- 505-516** Stukken betrekking hebbende op diverse brochures.
1886-1924
Ingekomen brieven betrekking hebbende op "Ontoerekenbaar". 1886.
Ingekomen brieven en couranteknipsels, betrekking hebbende op "Aan dr. C. Bellaer Spruyt, "Waarom en Hoelang". 1889.
Ingekomen brieven betrekking hebbende op "Partij of beginsel". 1892.
Ingekomen brieven betrekking hebbende op de brochure "Volk en Overheid". 1893.
Ingekomen brieven betrekking hebbende op "Een valsche Leuzè. 1894.
Ingekomen brieven en couranteartikelen betrekking hebbende op "Hereeniging". 1916
505 Bestanddeel 1
506 Bestanddeel 2
507 Bestanddeel 3
508 Bestanddeel 4
509 Bestanddeel 5
510 Bestanddeel 6
511 Bestanddeel 7
512 Bestanddeel 8
513 Bestanddeel 9
514 Bestanddeel 10
515 Bestanddeel 11
516 Bestanddeel 12
- 517-528** Stukken betrekking hebbende op diverse brochures. Vervolg.
1886-1924
Stukken, brieven, aantekeningen, couranteartikelen betrekking hebbende op "de Scheidslijn". 1922 en op "de Scheidslijn en de Katholieke kerk".
Brieven en couranteartikelen betrekking hebbende op "Naar de Kerk of het Evangelie". 1924.
517 Bestanddeel 1
518 Bestanddeel 2
519 Bestanddeel 3
520 Bestanddeel 4
521 Bestanddeel 5
522 Bestanddeel 6
523 Bestanddeel 7
524 Bestanddeel 8
525 Bestanddeel 9
526 Bestanddeel 10
527 Bestanddeel 11
528 Bestanddeel 12
- 529-533** Stukken betrekking hebbende op De Standaard.
1876-1900
Index. 1876, 1892-1893 (fragment), 1900. Uitgegaane en ingekomen brieven.
529 Bestanddeel 1

- 530** Bestanddeel 2
- 531** Bestanddeel 3
- 532** Bestanddeel 4
- 533** Bestanddeel 5

534-539 Stukken betrekking hebbende op De Nederlander.
Aantekeningen.
Concept van een uiteenzetting aan de Vergadering van Commissarissen. 1917.
Contracten.
Stukken betrekking hebbende op de administratie en de financiën en op de werkverdeling van de redactie. Registers. 1894-1895, 1900. Register op de hoofdartikels.
Lijst van aan de Nederlander voorhanden zijnde boeken.
Manuscripten van ingezonden stukken.

- 534** Bestanddeel 1
- 535** Bestanddeel 2
- 536** Bestanddeel 3
- 537** Bestanddeel 4
- 538** Bestanddeel 5
- 539** Bestanddeel 6

540-545 Stukken betrekking hebbende op De Nederlander.
Vervolg.
Stukken en brieven betrekking hebbende op het Woensdagsblad.
Stukken betrekking hebbende op de aftreding van J.R. Slotemaker de Bruïne als hoofdredacteur.
Kranteknipsels, uitgegane en ingekomen brieven.

- 540** Bestanddeel 1
- 541** Bestanddeel 2
- 542** Bestanddeel 3
- 543** Bestanddeel 4
- 544** Bestanddeel 5
- 545** Bestanddeel 6

546-550 Stukken betrekking hebbende op de verhouding van A.F. de Savornin Lohman tot diverse dagbladen en periodieken.
Correspondentie betrekking hebbende op "Bergopwaarts". 1920-1922.
Brief betrekking hebbende op Lohman's bedanken voor De Protestant. 1922.
Brieven van de redactie van Uilenspiegel. 1884-1889.
Nederlandsche Stemmen, orgaan Nationaal Historische Partij.

- 546** Bestanddeel 1
- 547** Bestanddeel 2
- 548** Bestanddeel 3
- 549** Bestanddeel 4
- 550** Bestanddeel 5

STAATKUNDIGE EN ECONOMISCHE LITTERATUUR AANTEKENINGEN EN GESCHRIFTEN

- 551** Arresten van de Hoge Raad en de arrondissementsrechtbank te Appingedam. 5 stukken
N. Bijdr. voor Regtsg. en Wetg. 1864, 1865, 1866.
- 552** Geschriften van A.F. de Savornin Lohman. 22 stukken
1867-1874
- 553** Stukken betrekking hebbende op de troonsbestijging en het huwelijk van H.M. Koningin Wilhelmina. 4 stukken

- 554** Aantekeningen voor een rede "Beteekenis van Gezag".
Gehouden te Brussel. 1902.
- 555-558** Stukken betrekking hebbende op het artikel "Beteekenis van Gezag in Onze Eeuw".
1902
Ingekomen brieven, couranteartikelen, aantekeningen, correspondentie met Domela Nieuwenhuis.
- 555** Bestanddeel 1
556 Bestanddeel 2
557 Bestanddeel 3
558 Bestanddeel 4
- 559-561** "De ongelijkheid der mensen in verband met onze staatspartijen".
Rede gehouden te Almelo. 10 februari 1908. Aantekeningen, ingekomen brieven, couranteartikelen.
- 559** Bestanddeel 1
560 Bestanddeel 2
561 Bestanddeel 3
- 562** "Rechtshandhaving bovenal", de socialisten in de Amsterdamse Gemeenteraad.
4 velletjes
- 563** Beschouwingen over het Engelse Parlement en de Nederlandse
Volksvertegenwoordiging.
5 losse velletjes
- 564** Aantekeningen over de eigendom van onroerende goederen door enkele personen.
Bladzijden 17-32.
- 565** Aantekeningen over staatsopvatting.
Bladzijden a-g en bladzijde 1.
- 566** Aantekeningen uit Henri Georges.
- 567** Aantekeningen van filosofische en theologische aard.
- 568-576** Redevoeringen van diverse aard, in druk en manuscript.
Vele in extractvorm.
- 568** Bestanddeel 1
569 Bestanddeel 2
570 Bestanddeel 3
571 Bestanddeel 4
572 Bestanddeel 5
573 Bestanddeel 6
574 Bestanddeel 7
575 Bestanddeel 8
576 Bestanddeel 9
- 577-582** Geschriften van diverse aard.
Hoe staat de Christen tegenover de sociale kwestie van de dag? (1889).
Kloosters. "Onderzoekt alle dingen en behoudt het goede".
Groeniana.
Vertaling van een Frans stuk over Ermerins De Comedie.
De betekenis van het theater (vermoedelijk uit het Deens vertaald).
- 577** Bestanddeel 1
578 Bestanddeel 2
579 Bestanddeel 3

580 Bestanddeel 4
581 Bestanddeel 5
582 Bestanddeel 6

583-593 Algemene litteratuur, excerpten en kranteknipsels.

583 Bestanddeel 1
584 Bestanddeel 2
585 Bestanddeel 3
586 Bestanddeel 4
587 Bestanddeel 5
588 Bestanddeel 6
589 Bestanddeel 7
590 Bestanddeel 8
591 Bestanddeel 9
592 Bestanddeel 10
593 Bestanddeel 11

594-597 Stukken betrekking hebbende op het bedanken van A.F. de Savornin Lohman als lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen.

1914
594 Bestanddeel 1
595 Bestanddeel 2
596 Bestanddeel 3
597 Bestanddeel 4

PRINCIPIËLE KWESTIES

- 598-603** Stukken betrekking hebbende op het vaccinatie vraagstuk.
Binnen- en buitenlandse boeken, brochures en tijdschriftartikelen. Correspondentie.
- 598** Bestanddeel 1
599 Bestanddeel 2
600 Bestanddeel 3
601 Bestanddeel 4
602 Bestanddeel 5
603 Bestanddeel 6
- 604-607** Stukken betrekking hebbende op het vraagstuk van de eedsaflegging.
Aantekeningen, binnen- en buitenlandse geschriften.
- 604** Bestanddeel 1
605 Bestanddeel 2
606 Bestanddeel 3
607 Bestanddeel 4
- 608-612** Stukken betrekking hebbende op een eventuele afschaffing van het Groenwezen.
Stukken betrekking hebbende op de vereniging tot Bestrijding van het Groenwezen.
Stukken betrekking hebbende op het aantal studenten in de diverse academiesteden.
Ingekomen brieven (1911-1919).
Geschriften, kranteknipsels.
- 608** Bestanddeel 1
609 Bestanddeel 2
610 Bestanddeel 3
611 Bestanddeel 4
612 Bestanddeel 5
- 613** "Vereenvoudiging" orgaan tot vereenvoudiging van onze schrijftaal. 1 stuk
22 mei 1912
- 614-620** Stukken betrekking hebbende op het artsenmonopolie en de vrije uitoefening der geneeskunst.
1913, 1918
Verzoekschriften.
Correspondentie, attesten.
- 614** Bestanddeel 1
615 Bestanddeel 2
616 Bestanddeel 3
617 Bestanddeel 4
618 Bestanddeel 5
619 Bestanddeel 6
620 Bestanddeel 7

CHRISTELIJK MAATSCHAPPELIJK WERK

- 621-622** Stukken betrekking hebbende op het Nederlandsch Werkliedenverbond "Patrimonium".
1920
Uitgegene en ingekomen brieven.
621 Bestanddeel 1
622 Bestanddeel 2
- 623-626** Stukken betrekking hebbende op de "Vereeniging tot Bevordering van Inwendige Zending bedoelende op de opleiding van jongelingen tot predikanten", gevestigd te Doetinchem.
Statuten. Uitgegene en ingekomen brieven. 1881-1882. Courantartikelen.
623 Bestanddeel 1
624 Bestanddeel 2
625 Bestanddeel 3
626 Bestanddeel 4
- 627** Stukken betrekking hebbende op het verzet tegen artikel 93 der Politieverordening.
1895 11 stukken en brieven
Deze verordening bemoeilijkte het werk der middernachtzending.
- 628** Stukken betrekking hebbende op een prijsvraag voor Talitha Kumi.
1895 1 omslag
Circulaires, brieven, courantartikelen.
- 629** A.F. de Savornin Lohman, Advies aan Liefdadigheid naar Vermogen.
23 april 1892 1 stuk met 1 bijlage
- 630** W.H. de Savornin Lohman, "De Maatschappij van Weldadigheid".
1 stuk
- 631** Stukken betrekking hebbende op de Amsterdamsche Maatschappij voor Jonge Mannen.
Februari 1919 4 stukken
- 632** Circulaire van de vereniging "Geestelijke en maatschappelijke zorg".
1923

BRIEVEN EN STUKKEN, BETREKKING HEBBENDE OP BEPAALDE PERSONEN

- 633** Stukken en brieven betrekking hebbende op mejuffrouw mr. E.C. van Dorp.
1922
- 634-635** Stukken en brieven van en over F.C. Gerretson.
1913-1924
634 Bestanddeel 1
635 Bestanddeel 2
- 636-640** Stukken betrekking hebbende op C. van Heeckeren.
1904-1907
636 Bestanddeel 1
637 Bestanddeel 2
638 Bestanddeel 3
639 Bestanddeel 4
640 Bestanddeel 5
- 641-642** Stukken betrekking hebbende op P.J. Kromsig
1912-1917
641 Bestanddeel 1
642 Bestanddeel 2
- 643** Ingekomen brieven van J.H. Kruyt.
1876-1881
Met bijlagen.
- 644-650** Stukken betrekking hebbende op A. Kuyper.
Ingekomen brieven. 1875-1920.
Stukken betrekking hebbende op A.F. de Savornin Lohman en A. Kuyper in 1891-1892.
Verslag van een gesprek met Van Swinderen over A. Kuyper. 9 maart 1909.
Ingekomen brieven betrekking hebbende op de decoratiezaak. 1910.
644 Bestanddeel 1
645 Bestanddeel 2
646 Bestanddeel 3
647 Bestanddeel 4
648 Bestanddeel 5
649 Bestanddeel 6
650 Bestanddeel 7
- 651-655** Stukken betrekking hebbende op AE. Mackay.
1910-1911
Uitgegane en ingekomen brieven aan en van AE. Mackay. 1878-1898.
Stukken betrekking hebbende op Lohman's Levensbericht van AE. Mackay.
651 Bestanddeel 1
652 Bestanddeel 2
653 Bestanddeel 3
654 Bestanddeel 4
655 Bestanddeel 5
- 641-655** Stukken betrekking hebbende op H. van Malsen.
Ingekomen brieven van en over H. van Malsen. Stukken betrekking hebbende op Van Malsen's uitgave van: Jhr. mr. A.F. van Savornin Lohman, "Verzamelde Opstellen".
641 Bestanddeel 1
642 Bestanddeel 2

-
- 643** Bestanddeel 3
644 Bestanddeel 4
645 Bestanddeel 5
646 Bestanddeel 6
647 Bestanddeel 7
648 Bestanddeel 8
649 Bestanddeel 9
650 Bestanddeel 10
651 Bestanddeel 11
652 Bestanddeel 12
653 Bestanddeel 13
654 Bestanddeel 14
655 Bestanddeel 15
- 656-658** Stukken betrekking hebbende op prof. dr. H.W. Middendorp en zijn opvattingen over de oorzaak der Tuberculose.
1915
Uitgegane en ingekomen brieven. Geschriften.
656 Bestanddeel 1
657 Bestanddeel 2
658 Bestanddeel 3
- 659-661** Stukken betrekking hebbende op de benoeming van dr. A. Noordzij tot hoogleraar te Utrecht.
1912
Ingekomen brieven, ingezonden stukken voor De Nederlander, kranteknipsels.
659 Bestanddeel 1
660 Bestanddeel 2
661 Bestanddeel 3
- 662-664** Ingekomen brieven van L. Outhoorn.
1909-1922
Met bijlagen.
662 Bestanddeel 1
663 Bestanddeel 2
664 Bestanddeel 3
- 665-666** Uitgegane en ingekomen brieven aan en van H. Pierson.
1873-1915
665 Bestanddeel 1
666 Bestanddeel 2
- 667-668** Ingekomen brieven van en over H.J.A.M. Schaepman. 1881-1902 en A.C.M. Schaepman.
1914
667 Bestanddeel 1
668 Bestanddeel 2
- 669** Ingekomen brieven van Alexander baron Schimmelpenninck van der Oye.
1877-1897
- 670** Ingekomen brieven van H. Seret.
1887-1894
- 671-672** Ingekomen brieven van Otto van Limburg Stirum.

1895-1909

Met bijlagen.

671 Bestanddeel 1

672 Bestanddeel 2

673-676

Stukken betrekking hebbende op J.L. Veltman.

Uitgegaane brieven 1916.

Aantekeningen.

Ingekomen brieven van en over Veltman. 1911-1916.

Bijlagen.

673 Bestanddeel 1

674 Bestanddeel 2

675 Bestanddeel 3

676 Bestanddeel 4

BRIEVEN

677

Ingekomen brieven van ministers en kamerleden.

- Alphen, J. van: 18, 24 november 1884, 2 juli 1886, 8 januari 1890 ongedateerde brief.
- Asch van Wijck, T. van: 6 januari 1880, 17 april 1881, 16 juni 1881, 27 en 29 augustus 1881, 1, 16, 17, 25 februari 1882, 20 maart 1882, 8 juni 1882, 2, 6, 28, 30 augustus 1882, 10 november 1882, 29 december 1882, 15, 18 januari 1883, 15, 19 maart 1883, 30 juli, 18 oktober 1883, 29 januari 1884, 8 februari 1886, 24 maart 1888, 12 april 1888, 19, 25 mei 1888, 11, 14, 27 juni 1888, 6 januari 1890.
- Bahlman, B.M.: 23 mei 1881.
- Beaufort, W.H. de: 8 maart 1877, 3 juli 1882, 21 oktober 1893.
- Beaufort, K.A. Godin de: 1 juli 1886, 16 februari 1887, 14 augustus 1887, 8 maart 1888, 3 mei 1888, 5 juli 1888, 3 februari 1890, 6 november 1891, 3, 9 juli 1892, 22 november 1892, 21 februari 1893, 16 januari 1894, 15 oktober 1894, 11 november 1895, 30 maart 1896.
- Bergansius, J.W.: 5 oktober 1891.
- Bloem: 24 april 1886, 1 mei 1886.
- Boneval Faure, W.: 16 februari 1900
- Borch van Verwolde, R. van der: 1 juni 1892, 21 en 28 januari 1897.
- Bylandt, F. van: 28 januari 1885, 9 april 1885, 27 april 1886, 2 juli 1886, 7, 25 september 1886, 10 maart 1888, 14 maart 1889, 20 juli 1889, 3 januari 1890, 20 februari 1890, 30 april 1892, 29 juni 1892 (2 st.), 1 juli 1893, 17 maart 1894, 28 mei 1894, 17, 22 april 1895, 6 mei 1895, 26 mei 1917, 28 december 1923.
- Cort van der Linden, P.W.A.: 2 augustus 1899 10 december 1910, 30 december 1914.
- Ontbreekt sinds 22-3-1938.
- Dedem, A. van: 15, 17, 18 december 1880, 16 juli 1881, 10 juli 1882, 6 januari 1883, 4 februari 1884, 26 mei 1885, 13 januari 1886, 8 februari 1886, 1, 30 mei 1886, 27 juli 1886, 10, 23 januari 1887, 15 maart 1888, 27 mei 1888, 1, 9 februari 1890, 25 maart 1890, 27 maart 1893, 16 juni 1893, 14, 17 juli 1893, 25 oktober 1893, 8 januari 1895, 6 juli 1895, 9 juni 1923, 28 november 1923.
- Fabius, J.C.: 16 december 1876, 15 januari 1877, 12, 24, 28 februari 1877, 9, 18 juli 1884, 24 juni 1885, 13 januari 1886, 6 februari 1886, 5 juli 1886, 9 oktober 1888, 29 juni 1889, 20 januari 1890, 10, 18 februari 1890, 22 augustus 1891, 29 juni 1895, 4 februari 1898, 4 juni 1901, 6 december 1901, 7 maart 1921 (2 st.), 18 december 1921.
- Geer van Jutphaas, B.J. Lintelo de: 24 april 1884, 2 ongedateerde brieven, 28 oktober 1886, 1 november 1886, 7 januari 1887, 26, 27 maart 1888, 4 juli 1893, 5 juli 1895, 15 april 1896.
- Havelaar, J.P.: 31 mei 1888, 13 juni 1888, 1 mei 1892, 9, 16 februari 1893, 28 april (?) 1893, 4 maart 1894, 30 juni 1895.
- Heemskerk, Th.: 16 juni 1881, 25 april 1883, 8 januari 1884, 25 oktober 1884, 21 maart 1887.
- Heydenrijck: 13 februari 1900.
- Hooft, 't: 14 september 1886
- Houten, S. van: 13 oktober 1884.
- Huber, H.: 24 april 1880, 30 augustus 1880, 2, 5, 12, 24, 31 januari 1881, 2, 8, 11, 14 februari 1881, 27 april 1881, 4, 25 juni 1881, 3, 17, 29 juni 1882, 7 maart 1883, 2 april 1883, 15, 28 juni 1883, 16 september 1883, 10 november 1886, 6 maart 1888, 5, 9 april 1886, 16 oktober 1888, 2, 6, 10 januari 1890.
- Katz, Frida: 30 december 1923.
- Keuchenius, L.W.C.: 16 mei 1880, 30 juli 1880, 27 augustus 1880, 7 september 1880, 6, 8, 17, 31 december 1880, 30 mei 1881, 3 juni 1881, 11 juli 1881, 28 november 1881, 23 februari 1882, 17, 23, 26, 29 maart 1882, 22 april 1882, 1, 4 augustus 1882, 2 september 1882, 2 oktober 1882, 17 november 1882, 30 december 1882, 25 januari 1883, 27, 29 april 1883, 7 juni 1883, 29 maart 1884, 10 april 1884, 17 oktober 1884, 12, 15 november 1884, 2 december 1884, 13 april 1885, 5 juli 1885, 2, 18 februari 1886, 22 mei 1886, 13 juli 1887, 29 mei 1888, 28 juni 1888, 15 maart 1889, 28 oktober 1892, 9 januari 1893, 4, 19 oktober 1893.
- In inventarisnummer 687.
- Löben Sels, S.M.E. van: 22 oktober 1889, 2 november 1889.
- Pallandt, F.W. van Aylva van: 5 september 1887, 8 september 1892, 13 december 1893, 3 februari 1895, 26 december 1895.
- Pijnacker Hordijk, C.: 18 april 1882, 12 april 1887, 2 juli 1888.
- Pompe van Meerdervoort: 16 november 1876, 14 april 1883.
- Ranitz, S.M.S. de: 16 juli 1873, 4 november 1876, 30 juli 1878, 16 januari 1881, 14 december 1881, 19 januari 1882, 29 juni 1882, 11 juli 1882, 2 november 1882, 15 november 1884, 17 januari 1886, 7 april 1886.
- Zie verder onder Diverse Personen inventarisnummer 691.
- Rengers, W.J. van Welderen: 22 november 1892.
- Röell, J.: 2 februari 1884, 23 juni 1886, 3 juli 1886, 22 oktober 1893.
- Rutgers van Rozenburg, J.W.H.: 10, 11 februari 1884.

Talma, A.S.: 4 januari 1901, 1 ongedateerde brief.
Du Tour van Bellinckhaven: 19 mei 1887.

678**Ingekomen brieven van hoogleraren.**

Zie ook onder diverse personen.

Aalders, W.J. 13 januari 1922.

Anema, A. 28 mei 1879, 23 november 1904.

Asser, T.M.C. 31 oktober 1871, 9 juni 1884, 19 april 1896, 11 maart 1911.

d'Aulnis de Bourouill, J. 24 april 1878, 23 juli 1884.

Bellaar Spruyt, C. 24 oktober 1882, 11 mei 1883.

Berg, L.W.C. van den 30 oktober 1899, 23 juli 1900.

Bolland, G.J.P.J. 8 november 1896, 13, 14 september 1904.

Buys, J.T. 31 oktober 1876, 5, 28 november 1876, 19 januari 1879, 18 juni 1884, 21, 25 oktober 1892.

Domela Nieuwenhuis, J. 1 mei 1895.

Fabius, D.P.D. 31 oktober 1876, 7-11, 21-22 nov. 1876, 18 december 1876, 30 januari 1877, 5 februari 1877, 29 mei 1877, 8, 22 augustus 1877, 7 september 1877, 31 oktober 1877, 5, 7, 8, 15 februari 1881, 9 mei 1881, 12 juli 1881, 17 september 1881, 13 oktober 1881, 29 december 1881, 9, 31 juli 1882, 17, 21, 25 augustus 1882, 19 maart 1883, 29 mei 1883, 18 juni 1883, 11, 28 oktober 1883, 23 december 1883, 5, 19 januari 1884, 9 augustus 1885, 29 mei 1886, 7 augustus 1886, 19 december 1886, 3 mei 1887, 29 juli 1887, 26, 27 februari 1890, 5 maart 1890, 31 augustus 1891, 14 april 1892 (2 brieven), 4 februari 1893, 2, 8 april 1893, 12, 13 januari 1894, 12 juni 1897, 9 oktober 1898, 28 oktober 1900.

Zie ook collectie Fabius, Aanwinsten 1933 VI. Bijgevoegd 27 juni 1961: Oorspronkelijke brief van Lohman aan Fabius, 31 oktober 1898, geschenk van mr. F.J.J. Besier.

Fruin, R. 29 september 1895, 28 oktober 1895, 29 december 1898.

Gratama, B.I. 26 januari 1864, 18 maart 1866, 3 juni 1870, 19 november 1873, 2 december 1873, 28 november 1874, 20 januari 1875, 2 april 1875, 26 mei 1875, 18 juni 1875, 20 oktober 1876, 3 december 1876, 31 januari 1877, 26 juni 1877, 13 september 1877, 22 augustus 1882, 28 december 1882, 31 mei 1883, 6 ongedateerde brieven.

Gunning, J.H. 18, 25 juni 1875, 10 augustus 1875, 22 april 1877, 4 oktober 1877, 1 maart 1878, (na 5 december) 1879, 8 juni 1880, 5 augustus 1880, 9 juni 1882, 24 september 1882, september, oktober 1882, 27, 29, 30 maart 1883, 3, 9, 12, (22), 23 april 1883, 9 mei 1883, 16 mei 1883, (1) juni 1883, 7, 8 juli 1883, 12 oktober 1883, 16 juli 1884, 29 juni 1885, 5, 8 juli 1885, 1, 15, 18 augustus 1885, 31 augustus 1885 (vóór 10), 10 september 1885, 14, 18 september 1885, 17 december 1885, 1, 2, 6, 20, 21, 25 januari 1886, 5, 10, 11, 30, 31 maart 1886, 2, 10 mei 1886, 7, 15 juni 1886, 3, 21, 23, 29 augustus 1886, 1, 3, 6, 7 september 1886, 13 november 1886, 2 januari 1887, 16, 22, 23, 28 november 1887, 20, 29 december 1887, 5, 17 januari 1888, 1, 13 februari 1888, 9, 11, 12, 13 maart 1888, (4), 7, 28, 30 januari 1889, 2 februari 1889, 31 maart 1890.

Gunning, J.W.: 10 november 1879, 5 januari 1882, 23 december 1882, 8 januari 1883, 22 april 1883, 7, 8 februari 1885.

Hoedemaker, Ph. J. 1 juni 1884, 3, 7, 14 september 1887, 22 december 1887, 3 februari 1895.

Holwerda, A.E.J. 1 augustus 1902, 26 september 1904, 25 november 1904, 1 februari 1905, 31 augustus 1905.

Kohnstamm, Ph. 24 mei 1923.

Krabbe, H. 13 september 1897, 3 april 1899, 18 februari 1900, 22 februari 1900. 30 juni 1900, 8 september 1900.

Leeuw, G. van der 15 oktober 1922, 22 november 1922, 15 december 1922.

Louter, J. de 15 april 1899, 8 november 1904.

Moll, J.W. 28 september 1923.

Rutgers, F.L. 8 maart (1879), 12 september 1879, 11, 13 november 1880, 15 december 1880, 27 juni 1881, 7, 13 november 1881, 26 december 1881, 9 april 1882, 28 april 1883, 22 mei 1883, 20 november 1883.

Slotemaker de Bruïne, J.R. 17 april 1922, 3 oktober 1923.

Vlugt, W. van der 1 juli 1899, september 1899, 19 april 1900, 31 mei 1900, 26 september 1901, 24, 26 januari 1902, 5 mei 1902, 11 juni 1902, 28 augustus 1902, 10 september 1902, 9, 22 oktober 1902, 12 september 1906, 6 september 1907, 9 september 1908, 4, 15 Juni 1910, 15 september 1910, 15 december 1910, 2 augus-1917.

Vollenhoven, C. van 19, 23 januari 1917.

Wildeboer, G. 3 april 1899.

Woltjer, J. 8 november 1896.

Wijck, B.H.C.K. van der 13 december 1884, 1 februari 1885, 25 april 1885, 6 mei 1885, 14 juni 1885, 5 november 1885, 23 februari (1886), 28 mei 1886, 1 mei 1888, 27 januari 1890, 23 juni (1891), 15 oktober 1892, ongedateerd, 25 oktober 1893, 6 januari 1895, 16 februari 1895, 4, 23 juli 1895, 6, 7 april 1896, 28 juni 1897 1 april 1899, 17 oktober 1902, 24 april 1906, 12 februari 1908, 29 februari 1908, 30 augustus 1908, 10 september 1908, 5 november 1908, 29 december 1908, (1908 (ongedateerd)), 2 juni 1909, (11 februari 1910), 25 september 1910, 1 november 1910, 22 december 1910, 14 oktober 1911,

25 december 1911, 5 januari 1912, 28 mei 1912, 29 september 1912, 25 januari 1913, 3 mei 1913, 26 juni 1913, juli 1913, 24 augustus 1913, 2, 4, 27 november 1913, 24 augustus 1914, 4, 27, 28 oktober 1914, 11, 30 december 1914, 8 juni 1916, 20 oktober 1918, 28 mei 1919, 20 juni 1919, 26 november 1920, 2, 9 april 1921, 23 juli 1923, 31 januari 1924, 1 ongedateerde briefkaart.
Zwaan, J. de 28 november 1921, 19 december 1921, 26 november 1922, 16 december 1923.

INGEKOMEN BRIEVEN VAN DIVERSE PERSONEN A-Z

679

Ingekomen Brieven

Acker, M.A. van den
 Adama van Scheltema, 27 maart 1885
 Alphen, J. van, 8 januari 1890
 Alphen, mevrouw de Smeth van, 1916 of 1917
 Ankerman, J., 17, 19, 22 (?) juni 1915
 Arntzenius, A.R., 19 januari 1890
 Asch van Wijck, L.H.J. van, 16 januari 1903
 Asch van Wijck, M.H. van, 13 juni 1881
 Aulnis, W.J. d', 25 januari 1875

680

Ingekomen Brieven

Baart de la Faille, W.H.J., 23 mei 1875, 10 juli 1908
 Baggen, K.J. van, 10 april 1918
 Bainbridge, W.I., 12, 18 september 1915
 Bakker, J., 28 of 29 mei 1912
 Balen, J.A. van, 24 juli 1899, 23 september 1899
 Balt, M., 3, 6, 8, 17 oktober 1916, 29 mei 1917, 1 januari 1918
 Bauffy, N., 29 juli 1919
 Bavinck, H., (vóór 12 november) 1888, 12 november 1888, 19 april 1889
 Bayes, D.
 Beaufort, A.H. de, 8 juni 1884
 Bedet, 6 januari 1921, 13 augustus 1923
 Beeck Calkoen, A.W. van 19, 29 maart 1881, 30 juni 1882, 23 september 1882, 12 oktober 1883, 31 januari 1884, 23 april 1884, 19 juni 1884, 10, 19 augustus 1884, 13 december 1884, 4, 21 mei 1885, 8 februari 1886, 5 maart 1886, 11, 22 november 1886, 1, 11 december 1886, 23 maart 1887, 9 januari 1890, 28 november 1892, 6 januari 1893, 13 januari 1893, 16 mei 1893, 20 januari 1894, 31 december 1894, 1, 11 maart 1895, 29 juni 1895, 24, 30 augustus 1895, 5 september 1895, 12, 28 oktober 1895, 8 november 1895, 19 december 1895, 26 januari 1896, 18 mei 1897, 29 april 1899, 2 mei 1899.
 Beelaerts van Blokland, F.W., 6 april 1872
 Beelaerts van Blokland, G.J.Th. 15, 19 januari 1878, 23 januari 1878, 8 maart 1878, 5 november 1880, 20 maart 1881, 18 juni 1881, 24 april 1883, 16, 30 maart 1888, 22 september 1888, 19 januari 1890.
 Beelaerts van Blokland, F., 8 december 1911, 25 juni 1912, 6, 29 december 1923
 Beeremans, W.F., 21, 27 maart 1899
 Beer Portugael, den, 11 november 1904
 Beets, N., 20 februari 1875
 Bemmelen, P. van, 1882?, 19 mei 1886, 14 juli 1886, 11 augustus 1887, 11 april 1889, 3 februari 1890, 2, 7 juni 1892, 1 ongedateerde briefkaart.
 Benoist, Ch., 11 november 1890
 Berch van Heemstede, van den, 8 november 1876 Bergh, W. van den 7, 8, 15, 22, 31 oktober 1876, 3, 4, 6, 7, 13, 14, 17, 19, 20, 25 november 1876, 6, 12, 25, 26, 29 december 1876, 5, 11, 12, 23, 28, 30 januari 1877, 7, 10, 12, 16, 23 februari 1877, 14, 20, 23, 27 maart 1877, 4, 5, 8, 12 april 1877, 29 mei 1877, 6, 7, 8 juni 1877, 7 juli 1877, 6, 21, 28 augustus 1877, 11 oktober 1877, 16, 26 januari 1878, 1 april 1883, 29 mei 1883, 8 februari 1884, 24 maart 1884, 11 augustus 1885, 21 juli 1885, 8 oktober 1887, 8 februari 1890.
 Beresteyn, E.A. van, 26 oktober 1919
 Berkhout, J.J. Teding van, 12, 29 december 1876, 11, 14 februari 1877, 20 januari 1880
 Besselaar, J., 26 april 1919
 Betz, H.J., 3 september 1877, 3, 15, 30 oktober 1877, 12 november 1877, 7 december 1877

681

Ingekomen Brieven

Beverluis, M., 15 augustus 1898, 18 oktober 1898
 Bichon van IJsselmonde, M., 16 november 1875, 1 december 1875
 Bie, H. de, 2 augustus 1909, 16 januari 1910, 18, 20 juni 1910
 Blarkom, J.P. van, 16 april 1889
 Blasius Staedelin, 6 januari 1864
 Blekum, Maurisse van, 2 december 1899
 Bliet, P.W., 23 november 1915
 Boelens, S., 12 mei 1924
 Boert J. den, 20 december 1892
 Boering, mej. I.E., 27 december 1920

Bonke, H.G.J., 7 januari 1921, 13 september 1921
 Boom, M. van den, 6 juni 1881, 9 juni 1881, 7 juli 1881
 Borch van Verwolde, R. van der, 15 januari 1890, 8 juli 1915
 Bornes, C.J., 1 december 1923
 Bout, van den (D.D.), 12 december 1918
 Brandeler, L.C.A. van den, 7 december 1902
 Brantsen van de Zijp, W.G., 26 april 1883, 19 juni 1886, 2 juli 1892, 19 november 1892
 Brantsen van de Zijp-Bohlen, mevr. A.C., 29 november 1899
 Bredius, 13 juni (1918), 9 juli 1918, 10 februari 1919, 2 april 1919
 Brink, G. ten, 17, 27 april 1915
 Brinckmann, A.E.I., 24 juni 1918, 28 juni 1918, 1, 2 augustus 1918, 9 september 1918
 Brouwer, I.D.B., 3 juli 1886, 3 augustus 1886, 9 maart 1888
 Bruck, M.R., 2 mei 1924
 Bruggen, L. van, 20 februari 1899
 Bruggen, G.A. van der, 1 mei 1924
 Brummelkamp, A. 19 januari 1893
 Bruyne, J.A. de, 23, 30 september 1891
 Buchner, I.A., 21 juli 1919
 Buck, 21 juli 1915
 Buitendijk, 11, 21 mei 1918
 Bulten, H.J., 27 januari 1914
 Buren, J.H.L. van, 24 november 1896
 Buysel, J.
 Bylandt, F. van 7 februari 1886, 20 januari 1890, 26 juni 1909, 1, 8 juli 1909, 9 juni 1911, 27 september 1911, 23 oktober 1911, 23 september 1912, 30 juni 1914, 1, 30 juni 1915, 15 juli 1915, 25, 28 december 1917, 4, 27 maart 1918, 9 september 1918, 6, 24 mei 1919, 24 februari 1921, 8 mei 1921.
 Bijnachten, 22 december 1913, 13 april 1922

682**Ingekomen Brieven**

Capelle, H.C. van, 24 mei 1921
 Carius, M.C., 7 oktober 1895
 Caroli, J.P.A., 9 oktober 1908
 Carstens, Vilh.H.S., 29 juli 1911, 25 februari 1915, 21 augustus 1915, 5 februari 1916, 29 oktober 1917, 30 oktober 1917, 4 november 1917, 28, 30 december 1916
 Cattie, 23 maart 1904
 Cecil, R., 15 juni 1923
 Chevallier, M.J. sr., 15 april 1884
 Colijn, H., 30 april 1909, 31 december 1910, 4 augustus 1911, 19 mei 1913, 27 juni 1913, 13 juli 1913, 19 november 1913, 26 april 1918, 23 april 1919, 3, 27 juli 1919, 28 mei 1924.
 Coninck Liefstink, F.B., 17 mei 1870
 Cool, W., 11 juli 1910, 21, 28 december 1910, 5 april 1911, 15 oktober 1911, 15 november 1911
 Cornu, Fr. le, 11 juni 1921, 2 juli 1921, 4, 11 april 1922, 13 februari 1923, 3, 18 mei 1923
 Couvée, H.J., 17 september 1918
 Croin, E.E., 29 mei 1915
 Cronheim, Paul, 5 december 1919
 Csita'ry, Frau A., 1 mei 1922
 Daehne van Varick, A. van, 23 oktober 1901
 Dálnoky, M. de
 Dedem, A. van, 16 juli 1887, 7 juli 1918, 17 oktober 1920
 Dekker, A.S.J., 3 mei 1897
 Dekker, H., 14 mei 1918
 Does de Bye, van der, 19 januari 1875
 Doorman, J.D., 8 mei 1875, 13, 14, 24 mei 1875, 19 juni 1875, 12 juli 1875, 6, 9, 12 oktober 1875, 9 november 1875
 Dorp-Verdam, A.E. van, 3 september 1907
 Dresselhuys, H.C., 6 juni 1923
 Dudok van Heel, A.E., 15 maart 1921
 Duynstee, W.J.A., 24 november 1921
 Dijk, J. van, 12 oktober 1876
 Dijserink, 7 januari 1890

683**Ingekomen Brieven**

Elder, Miss M.W., 13 mei 1922
 Elout, C.K., 3 juli 1918 Elout van Soeterwoude, P.J., 3, 9, 17 september 1878, 20 januari 1879, 23, 25 juli 1879, 8 augustus 1879, 30 september 1879, 1, 25 maart 1880, 8 juli 1882, 13 oktober 1883, 2 juli 1885, 30 september 1886, 15, 28 oktober 1886, 12 november 1889.
 Elsevier, 15 november 1921
 Emous, H.J., 23 december 1915 Ermerins, E. .... zie inventarisnummer 698.
 Esser, (J.J.), 28 februari 1915
 Euwen, mej. G.H., 12 juni 1921
 Evenhuis, A.J., 3 augustus 1915
 Everdingen, G.G. van, 17 juni 1915
 Eyssell, A.P.Th., 1 september 1901, 7, 23 december 1901, 16 januari 1903

684

Ingekomen Brieven

Fanoy-Wilkens, mevr. A., 4 mei 1924
 Farncombe Sanders, A.J.W., 8, 13 april 1876, 8 mei 1876, 22 juli 1876, 29 juli 1876
 Faure, van Boneval, april 1864, 21 september 1871
 Felix, J.W., 8, 10 september 1880, 23 december 1881, 6 februari 1886, 1 juli 1886, 21 november 1886, 13 juli 1887, 8, 12 oktober 1887
 Feringa, J., 28 mei 1875, 7 mei 1882, 8 juli 1882
 Fleischer, R., 4 juni 1918
 Fock, D., 18 oktober 1922
 Fokker, A.J., 30 september 1912
 Fokkens, F., maart 1914, 17 juli 1915, 14 september 1915, 2 februari 1921, 14 juli 1921
 Fokko Ansingh, J.J.W., 11 december 1922
 Gaay Fortman, N.A. de, 18 maart 1881, 19 juli 1887
 Gargas, 10 mei 1919
 Gauppe, o., 3 januari 1917
 Geer, D.J. de, 13 juni 1907, 15, 22 juni 1907, 1, 14, 17 juli 1911, 17, 18, 20 november 1911, 12 juni 1912, 28, 30, 31 mei 1913, 2, 3, 4 juni 1913, 23 mei 1918, 18 december 1919, 19 december 1919, 24 april 1920, 28 december 1923, 3, 9 april 1924
 Geer van Jutphaas, B.J. Lintelo, de 30 juli 1875, 8 juni 1884, 12 januari 1890
 Geer van Jutphaas-van Asch van Wijk, mevr. C.A.M.J. 8 juni 1884, 22, 27 januari 1886, 3 februari 1886, 7, 29 oktober 1887, 27 november 1887, 23 januari 1893, 17, 18 februari 1894, 23, 27 april 1894, 2 mei 1894, 11 maart 1895, 11 juni 1897, 21 juni 1897, 4 juli 1897, 2, 4 november 1897.
 Geertsema, 1 mei 1890, 6 september 1919
 Gefken, J.W., december 1885
 Gennep, A. van, 29 mei 1911, 17 juli 1911, 12 januari 1912, 27 februari 1912
 Gerlach, 14 februari 1873
 Geus, A. de, 13 december 1915
 Gheel Gildemeester, F. van, 30 juli 1873, 8 januari 1881, 29 december 1886, 9 november 1899
 Giskra, 21 november 1916
 Gispen, W.H., 6 juni 1884, 7 juni 1894, 20 januari 1904
 Gockinga, C.H., 22 maart 1868, 12 mei 1870, 28 juni 1874, 5 juli 1875, 20 augustus 1875, 24 november 1880.
 Godet, R. 11 januari?
 Goudsmit, I.E. 14, .. mei 1870
 Gratama, J., 2 september 1863, 22 oktober 1863, 18 november 1863, 28 januari 1864, 2, 9 maart 1864, 25 april 1864, 30 december 1864, 12, 25 mei 1865.
 Gratama, W.D., 27 juni 1886
 Greveling, K.D., 5 maart 1924
 Grez, J. de, 21 januari 1874
 Grinten, A.H. van der, 17 januari 1875, 18 maart 1875
 Groen van Prinsterer, G. 15, 19 april 1872, 8 januari 1875, 15, 20, 22, 23 juni 1875, 30 september 1875.
 Groen van Prinsterer-van der Hoop, E.M.M. 26 april 1876, 2, 17, 18, 19 mei 1876
 Geschonken door mevrouw C.E. Gerretson-Harmsen te Utrecht, 13 december 1958.
 Groot, J.J.M. de, 19 februari 1903, 29 maart 1903
 Gunning, J.H. jr., 17 december 1912
 Guve-Steenleck, mevr. J.C., 28 juni 1851, 6 augustus 1851, 20-23 oktober 1851, 26 december 1851, mei 1852, 1 juni 1852, 3 augustus 1852, 7 november 1852, 28 december 1852, 22 augustus 1853, 9 mei 1854, 8 april 1855, 19 juli 1855, 20 mei 1856, 24 oktober 1859.
 Gijben, G.G., 12, 16 december 1921
 Groen van Prinsterer, G., 16 april 1872, 11 februari 1873, 10 maart 1873, 3 juli 1873, 19 november 1873, 14 juli 1874, 8 oktober 1874, 15 november 1874, 22 december 1874, 31 januari 1875, 5, 21, 25 februari 1875, 6 maart 1875, 22 oktober 1875, 3, 5 november 1875 (2x), 8, 27 januari 1876, 5, 7, 8, 18, 21 februari 1876, 9, 15, 16, 23, 24, 27, 29 maart 1876, 3-6, 11, 19 april 1876.

Groen van Prinsterer-van der Hoop, E.M.M., 25 april 1876, 3,13, 16, 19 mei 1876, 9, 29, 30 oktober 1876, 5 januari 1877, 15 maart 1877, 24 mei 1877, 29 juli 1877, 20 augustus 1877, 6 november 1877, 15, 19 december 1877, 20 april 1878, 10 juli 1878, 10 augustus 1878, 21 september 1878, 9, 20 december 1878, 14 maart 1879 en z.j.

685**Ingekomen Brieven**

Haan, A.W., 6 juni 1922, 8 juli 1922
 Häberlin, P., 21 januari 1915
 Haelschuer, Hanna, 12 juli 1910, 12 januari 1911, 28 mei 1911
 Hamburger, H.J., 17 oktober 1916
 Hapy, A.
 Hartman, A., 21 februari 1921
 Hartogh, A.H. de, 3 september 1915
 Havelaar, 26 mei 1912
 Heemskerck, Th. 22 februari 1912, 4, 25 mei 1912, 15 juni 1912, 20 september 1912, 22 februari 1913, 4 juni 1913
 Heiden, van, 22 oktober ?
 Heldring, 2 juni 1924
 Heldring-Star Numan, mevr. D., 7 januari 1921
 Hemel, J.H. van den, 16 juli 1896
 Heumen, J.W. van, 22 juni 1875
 Heymans, 1 oktober 1909
 Heyningen, M. van, 5, ? juli 1875
 Hill, David, J., 24 juni 1909
 Hill, Julie, 30 juni 1907, 7 juli 1907, 13 augustus 1907, 4, 5, 21 september 1907, 21, 27 oktober 1907, 30 maart 1909, 19 april 1909, 15 augustus 1913.
 Hiltten Azn., D. van, 31 oktober 1920
 Hingst, S.J., 4 augustus 1887
 Hodenberg von, 31 oktober 1894, 27 november 1894, 11 december 1894
 Hoekstra, F., 14 november 1914, 1 december 1914
 Hoogendijk, A., 1 januari 1916, 13 februari 1916
 Hoop-de Ranitz, mevr. van der, 9 maart 1888
 Hoop van Slochteren, van der, 19 november 1874, 25 oktober 1876, 2 juni 1879, 11 maart 1882
 Over archief-Groen van Prinsterer.
 Hoop van Slochteren-Ketelaer, mevr. wed. G. van der, 20 maart 1882, 17 april 1882, 14 juni 1884
 Hoop van Slochteren, M. van der, 8 januari 1921
 Hop, G.M.C., 19 mei 1913
 Horn, 18 maart 1887, 4 april 1887
 Houten, S. van, 25 oktober 1871, 8 februari 1904, 9 april 1913, 19 juni 1915, 23 november 1920
 Höveker, H., 20 november 1888
 Hovy, W., 17, 19 augustus 1882, 30 november 1892, 27 april 1894, 2 juli 1894, 5 oktober 1894, 1 Juli 1897, 4 februari 1898, 30 september 1909, 1920.
 Hoyer, E., 26 januari 1856, 12 april 1857, 13 november 1857, 16 maart 1858, 21 oktober 1858, 28 november 1858, 4 december 1858, 8 maart 1859, 13 april 1859, 22 juni 1859, 5, 7, augustus 1859, 3 oktober 1859, 1, 28 februari 1860, 1, 15 maart 1860, 10 mei 1860, 1, 30 juli 1860, 14, 25 september 1860, 15 december 1860, 31 januari 1861, 16 maart 1861, 22 mei 1861, 29, ? augustus 1861, februari 1862, 14 april 1862, september 1862, februari 1863, 21 mei 1863, 5 januari 1864, 7 maart 1864, 10 mei 1864, 11 oktober 1864, 25 maart 1865.
 Hugenholtz, J.B.F., 19 december 1918
 Hull, H. van 't, 22, 24 oktober ?

686**Ingekomen Brieven**

Idsinga, J.W.H. van, 10 december 1885, 13 januari 1893, 6 januari 1894, 16, ? oktober 1895, 1 maart 1896, 9 april 1896, 14 mei 1896, 27 juni 1896, 18 september 1896, 23 oktober 1896, 9 februari 1897, 12, ? juni 1897, 17 december 1913, 4 maart 1915, 6 maart 1913, 17 juni 1913, 6 februari 1920.
 Ingenegeren, mej. 1 omslag met ongedateerde brieven
 Ippius Fockens, A.W., 31 juli 1915, 31 augustus 1915
 Ittersum, van, 13 november 1884
 Jonckbloet, 22 september 1871
 Jonge, J.L. de, 15, 20 november 1876, 14 juni 1882
 Jonge-de Ranitz, mevr. B., 18 juni 1915
 Jonge, M. de, 4 mei 1897
 Jongsma, L.S., 9, 12 januari 1905

687

Ingekomen Brieven

Karnebeek, H.A. van, 29 april 1924
 Karsten, H.F., 18 september 1903
 Kater, K., 22 oktober 1903
 Kemink en zn., 8 augustus 1874, 23 januari 1875, 26 maart 1875, 9 april 1875, 23 juli 1875, 3 augustus 1875, 18 april 1877, 9 mei 1883, 11, 14 mei 1883, 2 juni 1883, 9 oktober 1884, 1 februari 1886, 2 september 1895, 19 september 1896, 24 juni 1904, 1 juli 1912, 8 april 1919, 27 september 1923.
 Kempers-Stutterheim, mevr. C., 4 mei 1911, 1 december 1912, 8 augustus 1913, 2 ongedateerde brieven
 Kemmers, J.A., 28 februari 1923
 Kern, H., 19 september 1903
 Keuchenius, E.A., 9 oktober 1895, 24 augustus 1915
 Keulemans, V., 25 mei 1920, 1 juni 1920
 Kielstra, J.C., 19 februari 1924
 Kips, J.H. Valckenier, 6 maart 1908, 19 maart 1908, 19 juni 1908, 3 december 1908, 6 maart 1909, 27 mei 1909, 19 januari 1910, 27 december 1910, 30 oktober 1915, 8 juni 1920.
 Kleynenberg, J.M., 20 mei 1915
 Knap, J.V., 30 augustus 1922
 Knoppers, J., 26 juli 1918, 15 juni 1922, 20 juli 1923, 20 oktober 1923
 Koetsveld, C.E. van, 28 oktober 1895, 18 december 1895, 8 januari 1896, 5, 28 oktober 1896, 6, 10 (2x) november 1896, 1 juni 1897, 30 december 1899, 14 maart 1900, 29 oktober 1915, 3, 11 november 1915, 23 maart 1916, 10, 13, 18 april 1916, 5 april 1918, 30 mei 1918.
 Koffyberg, H., 25 september 1914, 17, 18 oktober 1918, 8, 18 november 1918
 Kok, J.H., 22 februari 1918, 15 mei 1918
 Kooperberg, D., 30 augustus 1915
 Krekel, D.J., 5 april 1894, 30 juni 1896
 Kremer, A.H., 30 september 1877
 Kriger, M., 13 oktober 1907, 6 juni 1916, 14, 27 juni 1916, 8 oktober 1916, 2, 27 juli 1916, 2, 12, 31 augustus 1916, 28 september 1916, 30 maart 1917, 7 april 1917, 10 oktober 1917, 24, 26 december 1917, 1 januari 1918, 24 mei 1918, 29 maart 1919, 20 juli 1919, 17 januari 1922, 28 december 1923, 1 ongedateerde brief.
 Kristelijin, 10 april 1920, 25 april 1920, 20 september 1920, 11 oktober 1920, 27 december 1920
 Kühlmann, R. von, 26 oktober 1915, 15 december 1915

688

Ingekomen Brieven

Lanae, Joh. F. de, 21 juli 1897
 Laumans, 30 mei ?
 Landau, Jacob, 8, 10, 21 september 1917
 Lanschot, A.J.A. van, 10 januari 1890
 Lantsheer-van Lynden, mevr. de weduwe J., 20 juni 1886
 Lavelye, E. de, 4 juni 1875, 4, 7 juli 1875, 23, 30 mei 1875, 18 juni 1876, 25 juli 1876, 2 december 1876, 19, 21 januari 1879.
 Lecointre, Ger., 24 januari 1919
 Lecky-van Dedem, E., 16 juli 1896
 Leeuw, van der, 15 oktober 1922, 22 november 1922, 15 december 1922, 5 februari 1923
 Lennep, M. van, november 1918
 Lens, J., 10 mei 1915, 30 juni 1918, juli 1918
 Linde, H. van der, 20 april 1914
 Littooy, A., 4, 8 mei 1886
 Loder, 29 maart 1921
 Loeff, J.A., 12 februari 1903
 Loeff, H.C. Verniers van der, 23 september 1888
 Lohman, A.F. de Savornin, 18 juni 1915, 25 juli 1915
 Lohman, B.C. de Savornin, 12 november 1922, 26 december 1922, 17 juni 1923
 Zie verzameling Jonkheer mr. B.C. de Savornin Lohman; zie tevens inventarisnummer 697, Lohman, M.A. de Savornin, 16 januari 1890(aanwinst 1969).
 Lohman, C. de Savornin Lohman-Schwartz
 Zie inventarisnummer 698.
 Lonkhuizen, J. van, 27 september 1907
 Lorek, A., 1 december 1920
 Loudon, 9 september 1918
 Lynden van Sandenburg, C.Th. van, 23, 25, 30 december 1880, 2 februari 1881

689

Ingekomen

Maas Geesteranus, A., 10, 18, 21 april 1917
 Mackay, A.E., 25, 26 (2x), 30 juni 1913, 1 juli 1913, 27, 29 september 1913, 12, 13, 16, 26 januari 1914, 4 mei 1915, 7 juni 1915, 9, 16 september 1915, 22 augustus 1918.
 Majoor-Vogel, mej. G.W., 26 maart 1915
 Malefijt, J.H. de Waal, 14 december 1911, 11 juli 1913
 Malsen, H. van, 15 november 1912, 7, 10 juni 1916, 15 januari 1921, 3, 11, 12, 14, 15 (2x), 17, 25, 28 februari 1921, 6, 7, 8, 10, 18, 23, 25, 29 (2x) maart 1921, 13, 18, 21 april 1921, 28, 30 december 1922, 10 juli 1923, 18, 20 oktober 1923, 24 februari 1924, 7, 30 april 1924, 7 (2x) mei 1924, 8 mei 1924; enige losse stukken en kranteknipsels.
 Mann, E., 1 ongedateerde brief
 Marehant, H.P., 5 augustus 1915
 Marle, O.M. van, 9, 12 juli 1920
 Martens van Sevenhoven, J.L.A., 1 juni 1915
 Meert, M.o., 25 juni 1918, 19 januari 1920
 Meester, Th.H. de, 25 april 1907
 Meeuwsen, P. van, 30 mei 1886, 18, ? juli 1891
 Melville, W., 10 mei 1907, 26, 28 mei 1907
 Mendlink, o., 24 juli 1919, 10 augustus 1919
 Merens, F.W., september 1884, 8, 26, 30 november 1884, 7 december 1886, 3, 25, 27 januari 1887, 19 september 1887
 Meyer, A., 31 augustus 1894
 Michelsen, J.J.W.A., 24 februari 1875, 25 maart 1875
 Michiels van Verduynen, F., 27 november 1919
 Michiels, R., 12 december 1914
 Mink, P.J., 13 januari 1922
 Mink, A. de, 9 mei 1915
 Modderman, A.E.J., 11, ? september 1881, 1 februari 1882, 10, 11 april 1882, 1 mei ?, 21 augustus 1882, 20 mei 1883
 Modderman, J.J., 1 juni 1895
 Modderman, W., 13 mei 1863, 3 maart 1864, 3 juli 1864, 27 november 1874, 11 mei 1875
 Moes-Valeton, mevr. C.R., 6 juli 1918, 13 juli 1918, 4, 6 augustus 1918, 17 december 1918, 26 januari 1919
 Mol, mej. A., 17, 20 september 1918
 Mol, H. Moncourt de, 18 november 1874
 Molenaar, C., 9, 22 juni 1915
 Molenaar, P.J., 16 mei 1922, 11 september 1922
 Moll, J.W., 28 september 1923
 Moltzer, J.P., 5 januari 1890
 Moria, Charles, 28 februari ?
 Morks, 9 augustus 1875, 1, 10, 18 september 1875, 6, 8, 29 oktober 1875, 8, 20 december 1875
 Morren, 25 januari 1875, 8 februari 1875, 23 mei 1875
 Mulder, M.W.W., 9 november 1918
 Muller, H.P.N., 30 maart 1919
 Muller, P.J., december 1913
 Muurling, S. Westerbaan, 9 maart 1859
 Mijse, J., 4 december 1913

690

Ingekomen Brieven

Nagy, 8 juni 1920
 Nes, J. van, 2, 19 februari 1919, 4 maart 1919
 Netelenbos, J.R., 27 januari 1923
 Nieuwenhuis, J. Domela, 2 december 1913
 Notten, J.W.A., 2, 5 november 1880, 1, 8 juni 1881, 30 april 1886, 6 mei 1886, 20 december 1886, 21 februari 1887, 27 april 1888, 8 december 1888, 16 december 1892, 9 november 1905, 5 april 1907.
 Numan, O.W. Star, 4 maart 1875, 22 mei 1875, 17 juni 1875, 11 maart 1886
 Oosterhoff, H.J.H. Gijblant van, 19 november 1918
 Ophorst, A.R., 11 mei 1919
 Opperdijk, W.M., 7 januari 1890
 Oranje, L.zn. C., 8 mei 1897, 25 maart 1907
 Otterloo, M.D. van, 29 juni 1876, 15, 29 juli 1876, 4 november 1876, 16 juni 1877, 17 juli 1877, 9 juni 1878
 Oyens, G.H. de Marez, 24 juli 1882

Paschal, Léon, 3 oktober 1923, 10, 17 oktober 1923, 30 april 1924
 Pallandt, T. van, 6 januari 1890
 Philipse-de Ranitz, mevr. B., 23 juli 1886, 30 augustus 1886, 6 september 1886
 Piepers, A., 11 januari 1923, 20 (2x) mei 1923, 7 juni 1923
 Pierson, A., 22 oktober 1893
 Pierson, H.J.C., 5 november 1895
 Pierson, J., 31 maart 1915
 Pierson, J.L., 31 januari 1919, 12 april 1923
 Piper, Th., 2 december 1876
 Pistoir, A.T., 31 oktober 1883
 Playzier, J., 26 juli 1915, 12 augustus 1915, 21 mei 1918, 14, 21 juni 1918, 29 januari 1920, 5 januari 1921.
 Ploeg, A. van der, 13 februari 1907, 9 juli 1918
 Plooy, D., 16 december 1921
 Pollema, H., 13 januari 1894
 Polvliet, G., 24 juli 1915
 Pont Maclaine, M.W., 31 juli 1896
 Pontier, G.J. 27 september 1915
 Pop, G.J.C., 13 december 1921
 Posthumus Meyes, J., 26 mei 1864
 Posthumus Meyes-Star Numan, mevr. A.W., 2 april 1920
 Posthumus Meyes, F.E., 31 mei 1921
 Pot, 15 juni 1915
 Pot, C.W. van der, 24 januari 1921
 Pourtalès, P., 15 oktober 1902
 Pöhl, D. von, 9 februari 1871
 Prachowny, Josl., 4 april 1921
 Putto, G.W., 24 januari 1920
 Pijnacker Hordijk, A., 2 december 1911
 Pijnappel, N.J., 23 februari 1871

691

Ingekomen Brieven

Raabe, A.H., 26 december 1877, 11, 19, 30 januari 1878, 5, 8 februari 1878
 Raalte, D. van, 31 juli 1918
 Ranitz, S.M.S. de, 16 februari 1858, 26 juni 1858, 8 april 1859, 11 mei 1859, 4 oktober 1859, 5 november 1859, 3 juni 1860, 29 juni 1860, 31 oktober 1860, 17 maart 1861, 9 november 1861, 22 maart 1862, 9 juni 1862, 19 januari 1864, 3 maart 1864, 9 juni 1864, 8 februari 1865 (fragm.), 10 april 1865, 26 mei 1866, 4 september 1866, 22 januari 1868, 23 maart 1868, 13 februari 1869, 28 mei 1869, 25 juli ?, 11 oktober 1871, 19 december 1874, 9 mei 1875, 23 juni 1875, 15, 28 mei 1883, 20 juni 1887, januari 1890.
 Ranitz, F.A.M. de, 8 maart 1878
 Ranitz-Philipse, mevr. A. de (?)
 Reay, 17 december 1918, 22 september 1919, 10 november 1919, 18 december 1919
 Rechteren van Appeltern, G.W. van, 10, 20, 24 (2x) mei 1875, 8, 9, 23 (2x), 28, 30, juni 1875, 4 juli 1875
 Regamey, G., 25 mei 1918
 Rengers, 14 maart (?)
 Rengers, Th. van Welderen: 15, 28 juli 1918, 16 augustus 1918, 9, 16 september 1918, 20 oktober 1918, 14 februari 1919
 Rhijn, L.S. van, 29 juli 1881
 Ridder, N. de, 6 maart 1872, 18 april 1872, 29 mei 1872, 9 juni 1872, 30 september 1872, 25 oktober 1872, 20, 27 mei 1875, 9 mei 1877, 8 juni 1877, 16 september 1882, 12 juli 1883, 8 juni 1887.
 Ridder, E.A. de, 29 mei 1924
 Ringnalda jr., D., 3 september 1919
 Ritsema Wzn. J., 28 september 1915
 Ritsema van Eck, I., 30 oktober 1916
 Röell, W.C., 1, 4 juli 1918, 16 juli 1921
 Röell, J., 10 juni 1890
 Röell, W., 2, 4 september 1921, 20 april 1924
 Rootlieb, H., 21 december 1910, 5 januari 1911
 Rutgers van Rozenburg, J.W.Z., 9 april 1921
 Ruts, G.J., 14 december 1874
 Ruys de Beerenbrouck, 29 november 1918
 Ruysch van Dugteren, C.J.L., 17 juli 1883

692

Ingekomen Brieven

Saaymans Vader, 27 juni 1879, 24 augustus 1879, 25 november 1880, 3 oktober 1885, 21 maart 1886, 1 mei 1886, 2, 11 juli 1886, 9 december 1886, 19 februari 1887, 10 september 1887, 10, 13 maart 1888, 20, 25 april 1888, 3, 25 december 1888, 13 februari 1889, 30 augustus 1889, 10 januari 1890.
 Sakkers, D.J., 1 september 1915
 Sandberg, C.G.S., 6 september 1911, 23 oktober 1911, 31 januari 1912, 4 april 1912, 14 juli 1913
 Schaepman, Limburg Stirum, 26 mei 1896
 Scheidius, E.H.
 Schelven, B. van, 10, 13 januari 1890, 2 januari 1894
 Schepper, J.C.M.J., 2 november 1910, 19, 21 april 1915, 28, 29 april 1915, 26 september 1915
 Schey, B., 17 december 1858
 Schimmelpenninck, H. 16 juni 1890
 Schimmelpenninck, B.J., 26 maart 1888, 17 maart 1893
 Schimmelpenninck van der Oye, J.E.N., 15 december (1913), 29 januari 1915
 Schimmelpenninck van der Oye van Hoevelaken-Huysen van Kattendijke, mevr. H., 13 december 1918
 Schokking, J., 12 mei 1914, 29 april 1918, 10 augustus 1918, 25 december 1920, 18 juni 1921, 3 november 1921, 29 mei 1924
 Schouwalter, A., 16 februari 1909, 14, 31 maart 1909
 Schriecke, C.H., 29 januari 1913
 Schouten, 26 oktober 1896
 Schouwvenster, Het, 7 mei 1924
 Schuil, H., 20 mei 1915
 Schuyt, G.H. van der, 26 januari 1875
 Schwartz, I., 17 februari 1899
 Segers, C., 1 april 1880, 16 april 1886, 8 juli 1887
 Seidlitz-Kurzbach, Max von, 11 november 1913
 Serraris, 27 december 1916
 Siccama, D.G. Rengers Hora, 24 juli 1912, 21, 28 december 1921
 Sikemeier, J., 8 januari 1917, 6 oktober 1917
 Sikkell, J.C., 5 oktober 1888, 14 december 1892, 21 mei 1894
 Sillem-Hoeufft, weduwe J.C., 2 juni (?)
 Six, J.D., 10 december 1915
 Six, 18 januari 1880, 6 oktober 1880
 Slingelandt-Aretz, mevr. M. van, 23 juni 1922
 Slotemaker, J.C.E., Kellerman, 30 augustus 1913, 4 oktober 1913, 4, 8, 20 april 1914, 4, 8, 27 juni 1914, 25 augustus 1914, 2, 4, 29 september 1914, 3, 4, 7 november 1914, 12, 19 november 1914, 11 oktober 1916, 9 februari 1917, 22 mei 1918.
 Smedes, E., 11 november (?)
 Smeenk, C., 9, 31 juli 1886
 Snoeck Henkemans, J.R,m 20 november 1911, 10 juli 1912, 22 maart 1913, 8 november 1915, 13 maart 1918, 3 september 1918, 5, 10 januari 1914, 25 januari 1914, 11 maart 1914
 Snouck Hurgonje, C., 19 november 1913
 Sopper, A.J. de, 23 november 1922
 Spiering, A.W., 3 juli 1905, 6, ? oktober 1908, 28 maart 1912, 3, 10, 13, 16 april 1912, 7, ?, februari 1920.
 Sprenger van Eyck, 7 januari 1885
 Staal, H.P., 14 mei 1910
 Staalman, G., 19 augustus 1918
 Starkenborch, W. Tjarda van, 28 december 1920
 Steinmetz, J.R., 22 februari 1875, 19 maart 1882
 Stirum-Heemskerk, I. Douair. van, 27 december 1892
 Stork, D.W., 12 maart 1911
 Strootman, 11 oktober 1913
 Sutherland, W., 17 juni 1918
 Swinderen, O.Q. van, 22 augustus 1915, 9 september 1918, 9 juli 1921, 12 december 1921
 Swinderen, P.J. van, 28 september 1875, 12, 16 november 1903
 Swinderen, R. de Marees van, 19 mei 1910, 24 januari 1911, 13 juli 1911, 27 september 1913, 29 december 1923
 Swijnenburg, J., 4 februari 1922
 Sybesma, 9 september 1921
 Sijn, J.A. van, 19 juli 1918

Ingekomen Brieven

Taunay, J., 28 oktober 1919, 14 november 1919, 26 december 1920, 14 februari 1921
 Tebb, W., 1 mei 1898, 5 april 1899
 Thiele, J., 18 januari 1875

Thieme, 27 maart 1868, 29 juni 1869, 21 juli 1875, 14 augustus 1875, 1876 ?
 Tilman, E., 28 september 1915
 Tindal, H.P., 29 juli 1889, 15 augustus 1889
 Tinholt, L., 24 april 1885
 Toorenenbergen, Alb. van, 22 december 1876
 Toorop, J.M., 13 januari 1921
 Torley Duwel, C.L., 14 januari 1918, 27 april 1918, 24 mei 1918, 1, 18 juni 1918, 10 mei 1919
 Tuyl van Serooskerken, C.J. van, 9 december 1884
 Urk, D.R. van, 17 mei 1909
 Valter, M.P.C., 13, 31 december 1913, 10, 15 januari 1914
 Veen, R. van, 20 mei 1921
 Veen, S.D. van, 1, 2, 4, november 1903, 25 april 1907
 Velde-van Reenen, mevr. S. van de, 6 augustus 1896, 15 oktober 1896, 24, 29 juni 1897
 Velzen, S. van, 5 maart 1885, 24 januari 1890
 Vergouwen, J.P., 27 juli 1922
 Verhoeff, J.G., 10 januari 1890, 19 maart 1894, 8 februari 1895, 14 februari 1895, 4, 13 maart 1895, 27 juni 1895, 30 mei 1907
 Verleur, A., 1914-1915, 7 brieven
 Vermeulen, P.H., 24, 26 september 1886
 Vet, W.J.W. van der, 15 februari 1915
 Vidal, G.G. de, 27 juni 1884
 Vienings, J.W., 17 juli 1915
 Viëtor, I. Freseman, 22 juni 1869
 Visser, J.J. de, 18 januari 1886, 8 mei 1899
 Visser, J.Th. de, 20 juni 1898, 27 september 1912, 27, 28 oktober 1912, 15 november 1898, 27 juni 1913, 11 juli 1913, 22 februari 1917, 26 juni 1917, 28 oktober 1917, 29 februari 1918, 27 januari 1920, 24 mei 1921.
 Vlugt, W. de, 16 juli 1913
 Vollenhoven, M.van, 15, 22, 27 januari 1903
 Vollenhoven, M.R.P. van, 26 oktober 1874
 Voort van Zijp, C. van der, 25 februari 1907
 Vos van Steenwijk, W. de, 19 januari 1924
 Vriend, J. de, 12 augustus 1915
 Vries, P.N. de, 27 oktober 1916
 Vrijer, M.J.S. de, 28 juni 1922

694**Ingekomen Brieven**

Wartoge, A.J., 3 februari 1896
 Wassenaer van Catwijck, van, 19 januari 1877, 19 februari 1877
 Weede, W.M. van, 30 april 1917, 30 november 1917
 Westerhuis, B.B., 4 mei 1915
 Westerman Holsteyn, H.J.E., 28 oktober 1915
 Wichers, Jkvr. Jeanne, 24 november 1919
 Wielenga, D.K., 16 mei 1883, 23 mei 1883, 18 juni 1888, 25 februari 1889
 Wierema, 2 mei 1881, 28 juni 1892, 16, 22, 23, 28 juli 1892, 13 augustus 1892
 Wilde, H. de, 5 februari 1894
 Willebois, van der Does de, 27 februari 1872, 14 september 1872, 13 april 1875, 23 juni 1880, 22 juni 1884, 20 mei 1886
 Willebois, P.J.J.S.M. van der Does de, 1 november 1893, 6 juni 1922
 Willekes Macdonald, F., 11 december 1915
 Wirtz, J.C., 18 september 1913, 31 mei 1915, 30 juli 1915, 8 juli 1918, 13 januari 1921
 Wolfersbergen, H.K., 25 maart 1915
 Wormser, J.A., 16, 18, 24 augustus 1875
 Zandstra, G., 22 april 1915
 Zegers de Beyl, H.Z., 25 juli 1918
 Zellerhoff, C.L. 6 juni 1900
 Zifferer, P. Zorn, 29 november 1903
 Zuylen, van, 30 juni 1884
 8 brieven met onbekende afzender

695

**Uitgegane brieven 1877,
 1901, 1907, 1923 en z.j.**

696

Persoonlijke souvenirs,

1892, 1903-1921 en z.j.

EERSTE SUPPLEMENT

De stukken in de inventarisnummers 697 en 698 zijn afkomstig uit het archief van B.C. de Savornin Lohman. (Aanwinst 1969)

- 697** Ingekomen brieven bij A.F. de Savornin Lohman afkomstig van B.C. de Savornin Lohman, met bijbehorende tafel,
1913-1924 1 pak
Zie tevens inventarisnummer 688.
- 698** Ingekomen brieven bij A.F. de Savornin Lohman afkomstig van C. de Savornin Lohman-Schwartz, E. ....-Ermerins en N.N.,
1919-1924 1 omslag

TWEEDE SUPPLEMENT

Stukken, aangetroffen in de documentatieverzameling van H.K.J. Beernink, verworven in 1980.

- 699** Kladaantekeningen van A.F. de Savornin Lohman, lid van de Staatscommissie tot Herziening der Grondwet.
1883-1884 1 omslag
- 700** Briefwisseling en kladaantekeningen over vraagstukken, die verband houden met de grondwetsherziening.
1883-1884 1 omslag
Het betreft brieven van G.J.Th. Beelaerts van Blokland, B.J. de Geer van Jutphaas en J. Röell.
- 701** Aantekeningen, houdende afschriften van brieven betreffende het te voeren redactionele beleid van het tijdschrift "De Nederlander".
1923 1 omslag

DERDE SUPPLEMENT

Stukken, aangetroffen in het archief van F.C. Gerretson, in 1985.

702	Ingekomen brieven van A.W.F. Idenburg. 1913	1 omslag
703	Bewijs van aandeel in de woningbouw ten behoeft van armen en werklieden door de Duitse gemeente in Den Haag, met aantekeningen over de aflossing. 1877-1893	1 stuk

VIERDE SUPPLEMENT

Stukken, afkomstig van mr. W. de Savornin Lohman te Bilthoven, 1988.

1. STUKKEN BETREFFENDE ZIJN OPENBAAR LEVEN

- 704** Dossiers inzake conferenties van de Savornin Lohman met koningin Wilhelmina en prins Hendrik over constitutionele aangelegenheden van het koninklijk huis en over het defensiebeleid.
1900-1908
- 705** Dossiers inzake beraadslagingen met koningin Wilhelmina over kabinetsformaties van 1905, 1907, 1913, 1918 en 1922 en de daarover gevoerde briefwisseling met betrokkenen.
1905-1922
- 706** Stukken betreffende de candidatuur van F. van Bylandt als voorzitter van de Tweede Kamer.
1911
- 707** Briefwisseling met F.M. de Ranitz, secretaris van koningin Emma, over kamerontbinding.
1893-1895
- 708** Aantekeningen, gemaakt tijdens een vergadering van de Tweede Kamer met gesloten deuren over de landsverdediging.
14-15 februari 1917
- 709** Afschrift van een brief van H. Colijn aan ministerpresident Ch.J.M. Ruijs de Beerenbrouck over zijn reis naar Engeland in mei 1918.
1918
- 710** Manuscript "Beschouwingen over godsdienst en kerk", met kladaantekeningen.
z.j.
- 711** Ingekomen kranteknipsels, houdende concert- en theaterrecensies met redactioneel commentaar van De Nederlander, aantekeningen en afschriften van uitgaande brieven.
1919
- 712** Manuscript van zijn afscheidsartikel in De Nederlander.
z.j.
- 713** Koninklijk Besluit, houdende vaststelling van het reglement voor hofbals. Gedrukt.
20 juni 1919

2. PARTICULIERE STUKKEN

- 714** Genealogische aantekeningen.
z.j.
- 715** Schetsboekje, houdende potlood- en houtskooltekeningen van natuurtaferelen en gezichten op Assen en 's-Hertogenbosch.
1883-1885

- 716** Elseviers geïllustreerd maandschrift, houdende een artikel van P.H. Ritter jr. over de schrijfstijl van De Savornin Lohman.
Augustus 1924
- 717** Album met foto's van familieleden.
z.j.
- 718** Afschriften aan brieven aan n.n. over de aankoop van aandelen voor het onderhoud van zijn dienstbode na zijn overlijden.
1922

3. STUKKEN VAN FAMILIELEDEN

- 719** Doctorsbul in de medicijnen, uitgereikt aan Franciscus Zacharias Ermerins door de universiteit van Leiden.
3 november 1832
- 720** Album amicorum van .... Martini Buijs.
1821-1857
- 721** In dit album aangetroffen papieren kleedje, bewaard als souvenir uit Wiesbaden, houdende afbeeldingen van deze plaats,
z.j.
- 722** Kathe Greenaway's Birthday Book for Children, zakboekje, houdende aantekeningen van ver jaar-- en gedenkdagen, bijgehouden door Emelia Pauline Hovy, echtgenote van Witius Hendrik de Savornin Lohman Lohman (1864-1932).
1907 en eerder.
- 723** Brochure van P.J. Elout van Soeterwoude, houdende "enkele herinneringen uit mr. Groen van Prinsterer's laatste dagen", uitgegeven als dank voor felicitaties voor zijn tachtigste ver jaardag, en opgedragen aan Witius Hendrik de Savornin Lohman.
21 augustus 1885
- 724** Foto-album van de familie Tutein Nolthenius en de aanverwante familie Martini Buijs, aangelegd door Emelia Pauline Hovy.
Z.j.
Paulina Geertruida Tutein Nolthenius was de moeder van Emelia Pauline Hovy.
- 725** Doctorsbul in de rechten, uitgereikt door de gemeenteuniversiteit van Amsterdam aan Witius Hendrik de Savornin Lohman, met testimonia van de Vrije Universiteit.
1882-1888
- 726** Akten betreffende de benoeming van Witius Hendrik de Savornin Lohman tot ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.
September 1904
- 727** Fotoverzameling van Witius Hendrik de Savornin Lohman.
z.j.
- 728** Brieven van Johanna Catharina de Savornin Lohman aan haar moeder Emelia Paulina Hovy.
1927-1930

729

Diverse personalia van Witius Hendrik de Savornin Lohman.
1900-1909

VIJFDE SUPPLEMENT**STUKKEN, AFKOMSTIG VAN DE STICHTING DE SAVORNIN LOHMANFONDS, 1989**

- 730** Een kroningslied, gedicht van H.J.A.M. Schaepman, met opdracht aan De Savornin Lohman.
1878 1 deeltje.
- 731** Feestnummer van De Nederlander bij gelegenheid van de inhuldiging van Koningin Wilhelmina.
31 augustus 1898 1 stuk.
- 732** L'encyclopaedie contemporaine illustrée [...], houdende een artikel over de bacterioloog H.G. Middendorp. 10 oktober 1898. Prachtband met opdracht aan De Savornin Lohman,
24 oktober 1898 1 band.
- 733** Ingekomen felicitaties van senaat en curatoren van de Rijksuniversiteit in Groningen, houdende felicitaties bij gelegenheid van het gouden jubileum van zijn promotie, met concept-bedankbrieven.
Maart 1911 4 stukken.
- 734** Statuten van het Internationaal Intermediair Instituut, houdende vermelding van De Savornin Lohman als voorzitter van de Raad van Bescherming.
1918 1 deeltje.
- 735** Prachtband, houdende een kranteartikel over de plaatsing van een gedenksteen aan het woonhuis van De Savornin Lohman met tekst van de redevoering van D.J. de Geer, met geleidebrief van de binder H. van den Heuvel Fzn aan W.H. de Savornin Lohman.
Maart 1925 1 band.

STUKKEN, AFKOMSTIG UIT DE NALATENSCHAP VAN F.C. GERRETSON

De stukken hebben tijdens de Tweede Wereldoorlog gedeeltelijk vochtschade opgelopen. De raadpleging van dit deel van het archief is daarom beperkt totdat de door vocht aangetaste bescheiden zijn gerestaureerd.

- 736** Stukken betreffende benoeming en ontslag in diverse overheidsfuncties en rechterlijke functies, alsmede in diverse commissies,
1862-1910 1 omslag.
Zie ook lijstnummer 751.
- 737** Diploma's van lidmaatschap van diverse wetenschappelijke en culturele genootschappen.
1866-1906
Niet raadpleegbaar
1 omslag.
- 738** Stukken betreffende zijn lidmaatschap van commissie's tot steunverlening aan slachtoffers van watersnoden,
1871-1880
- 739** Stukken betreffende benoemingen in nevenfuncties op het gebied van nijverheid en in het bedrijfsleven.

-
	1873-1908 Niet raadpleegbaar	1 omslag.
740	Stukken betreffende zijn benoeming tot lid in de Tweede en Eerste Kamer. 1879-1892 Niet raadpleegbaar	1 omslag
741	Stukken betreffende zijn benoeming in kerkelijke functies en in besturen van onderwijsinstellingen op Christelijke grondslag. 1879-1913	1 omslag.
742	Stukken betreffende zijn benoeming tot ridder, later tot commandeur in de orde van de Nederlandse Leeuw. 1881, 1901	1 omslag.
743	Stukken betreffende zijn ontslagaanvraag als lid van het gerechtshof van 's-Hertogenbosch. 1884 Niet raadpleegbaar	1 omslag,
744	Stukken betreffende zijn lidmaatschap van de commissie belast met het afnemen van diplomatieke examens. 1888-1902 Niet raadpleegbaar	1 omslag.
745	Stukken betreffende zijn benoeming en ontslag als minister van Binnenlandse Zaken. 1890-1891	1 omslag.
746	Stukken betreffende zijn benoeming tot lid van het Permanent Hof van Arbitrage en tot lid van het bestuur van de Carnegie-stichting. 1900-1921	1 omslag.
747	Stukken betreffende zijn benoeming en ontslag als curator van de Rijksuniversiteit in Groningen. 1903-1923	1 omslag.
748	Briefwisseling naar aanleiding van een aanzoek van A.W.F. Idenburg aan Lohman om Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te worden. Februari 1904	4 stukken.
749	Stukken betreffende een aanzoek aan de Savornin Lohman als voorzitter van de commissie van voorbereiding tot het Internationaal Vredescongres en de benoeming van de Savornin Lohman tot bestuurslid van de Nederlandsche Vereeniging "Onze vloot". 1912, 1914	1 omslag.
750	Inventarislijst van zijn correspondentie-archief, ver moedelijk opgesteld door F.C. Gerretson. z.j.	1 omslag.
751	Diverse benoemingsakten, geplakt op kartonnen passe-partouts terwille van de conservering of in verband met een herdenkingsexpositie. 1866-1909	5 bladen.

Nadat de stukken van het karton zijn losgemaakt, kunnen zij worden geborgen in inventarisnummer 736.

ZESDE SUPPLEMENT

Stukken, afkomstig van mevrouw E.J. de Savornin Lohman uit Utrecht, 1992.

1. ARCHIEFSTUKKEN

- 752** De heraut, speciale uitgave ter gelegenheid van de opening van de Vrije Universiteit te Amsterdam.
31 oktober 1880
- 753** Briefwisseling met leden van het koninklijk huis, met ingekomen invitaties.
1890-1923
- 754** Krante-artikelen over De Savornin Lohman.
1890-1928
- 755** Verslag van een gesprek met A. Kuyper over de verschillen in opvatting in theologisch en politiek gebied tussen hem en zijn vader enerzijds en Kuyper anderzijds.
1895
Vergelijk 644-650
- 756** Stukken betreffende zijn ontslaaanvraag als hoogleraar aan de Vrije Universiteit om principiële redenen.
1895
- 757** Plakboek met artikelen over de Savornin Lohman, in het bijzonder over zijn gouden doctorsjubileum, zijn tachtigste, zijn vijfentachtigste verjaardag, zijn aftreden als hoofdredacteur van De Nederlander en als lid van de Tweede Kamer, zijn overlijden en de onthulling van een gedenksteen aan zijn sterfhuis.
1895-1925
- 758** Album, behorend bij een aan De Savornin Lohman aangeboden boekenkast door zijn vrienden bij gelegenheid van zijn vertrek uit Amsterdam, met briefwisseling.
1897
- 759** Stukken betreffende de verwerping van de begroting van het Ministerie van Oorlog door de Tweede Kamer (de z.g. "Nacht van Staal") en de daarop volgende politieke verwickelingen.
1906-1907
- 760** Stukken betreffende de ontslaaanvraag van het kabinet-De Meester en de reconstructie van het kabinet. Februari-maart
1907
- 761** Stukken betreffende de viering van zijn zeventigste verjaardag.
Mei 1907
- 762** Stukken betreffende een onderhoud met koningin Wilhelmina over de uitvoering van het mobilisatiebeleid door minister W.F. van Rappard.
Juli 1907
- 763** Album, aangeboden door vrienden tijdens een avondbijeenkomst in Groningen.
21 januari 1910

- 764-766** Stukken betreffende de viering van zijn tachtigste verjaardag.
Mei 1917
Voor een gedrukt verslag van de huldiging en fotografische reproductie van enkele stukken, zie nr. 839
- 764** Krante-artikelen, briefwisseling, foto's.
765 Album, aangeboden door een huldigingscomité.
766 Oorkonde, aangeboden door de Unie "Een school met den bijbel" en de schoolraad van scholen met den bijbel.
- 767** Aantekeningen van een gesprek met de Duitse gezant dr. Rosen over de Nederlands-Belgische verhoudingen en de Nederlands-Duitse verhoudingen, in het bijzonder vanwege de internering van Kaiser Wilhelm.
1 mei 1919
- 768** Stukken betreffende zijn veertigjarig jubileum als lid van de Tweede Kamer.
September 1919
- 769** Stukken betreffende een huldigingsbijeenkomst voor De Savornin Lohman bij gelegenheid van de totstandkoming van de Wet op het Lager Onderwijs.
1920. Vergelijk nr. 326
- 770** Briefwisseling met koningin Wilhelmina over vraagstukken van geloofsbeleving, zoals onder meer uiteengezet in Naar de kerk of naar het Evangelie, met artikelen van De gereformeerde kerk over dit boek.
1922-1924
Zie ook nr. 526.
- 771** Kranteartikelen naar aanleiding van zijn vijfentachtigste verjaardag.
1923
- 772** Afschrift van een "beschrijving van de laatste levensdagen van Mr. [G.] Groen van Prinsterer, door zijne echtgenote opgemaakt", met correcties van F.C. Gerretson.
z.j.
- 773** Anoniem afschrift van een oproep van G. Garibaldi aan zijn Italiaanse volksgenoten om aansluiting bij zijn legers,
13 december 1860
- 774** Krante- en tijdschriftartikelen naar aanleiding van zijn overlijden en begrafenis.
1924
- 775** Brief van H.J. van Vulpen aan A.F. de Savornin Lohman jr., houdende nadere mededelingen over de inzameling van een aantal Amsterdamse vrienden voor een boekenkast in 1897.
30 juli 1924
- 776** Stukken betreffende de herdenking van De Savornin Lohmans honderdste geboortejaar.
1937
- 2. GEDRUKTE PUBLICATIES**
Zie voor oudere stukken ook nrs. 551-552.
- 777** Verantwoordelijkheid der regering ten aanzien van de jongste kamerontbinding.
1868

Zie ook nr. 552.

- 778** De staatschool en de Roomsche kerk.
1875
- 779** Aan zijne excellentie Mr. J. Kappeyne van de Copello, minister van Binnenlandse Zaken, over de grondwettigheid eener neutrale openbare school.
1878
- 780** De school, waaraan de natie gehecht is.
1876
- 781** Waarheids- en wetsverkrachting ter instandhouding van de openbare school onmisbaar.
1881
- 782** In hoeverre heeft de genootschappelijke band, die sedert 1816 aan de Ned. Gereformeerde Kerken is opgelegd, voor de bijzondere kerken die daarin geplaatst zijn eene bindende kracht? beantwoord op de Algemeene Vergadering der Nederlandsche Vereeniging van Vrienden der Waarheid enz. op 12 april 1882, door F.L. Rutgers en A.F. de Savornin Lohman.
1882
Zie ook nr. 342.
- 783** Wat wil de antirevolutionaire partij?
1883
Zie ook nrs. 141-143.
- 784** Overdruk van een repliek aan de Nieuwe Rotterdamsche Courant.
12 mei 1883
Zie ook nrs. 141-143.
- 785** Nog eens: wat wil de antirevolutionaire partij?
1884
Zie ook nrs. 141-143.
- 786** Waar is het misdrijf der geschorsten?
1886
- 787** Ontoerekenbaar. Het protest der HH. Posthumus Meyjes c.s. beoordeeld.
1886
Zie ook nr. 505
- 788** De hoogste vrijheid, rede gehouden bij het overdragen van het rectoraat der Vrije Universiteit den zosten october 1887.
1887
Zie ook nr. 17
- 789** Ééne belijdenis? Eene ernstige vraag naar aanleiding van mijn aftreden als hoogleeraar aan de Vrije Universiteit door Ph.J. Hoedemaker, met Aan dr. Ph.J. Hoedemaker, eene ernstige wedervraag door De Savornin Lohman.
1887
Zie ook nr. 38.
- 790** Gereformeerd kerkelijk congres: het juk der tweede hiërarchie, drie referaten op den 11den januari 1887 in "Frascati" voorgedragen door F.L. Rutgers, A.F. de Savornin

Lohman en A. Kuyper.
1887

791 Aan dr. C.B. Spruyt: Waarom en hoe lang?
1889

Zie ook nrs. 506-508.

792 De pacificatie.
1889

793 Partij of beginsel?
1892

Zie ook nr. 509.

794 Vaccine-vereering!, met een brief van A.F. de Savornin Lohman.
1892

795 Zelfverloochening.
1893

796 Volk en overheid, rede bij de overdracht van het rectoraat aan de Vrije Universiteit op 20 oktober 1893.
1893

Zie ook nr. 510-511.

797 Aan dr. A. Kuyper: Eene valsche leuze.
1894

Zie ook nr. 512-513.

798 De aanval op Seinpost en mijn antwoord.
1895

Zie ook nr. 34-35.

799 Antwoord van De Savornin Lohman als bijlage C van het Rapport van de commissie van enquête, benoemd ingevolge besluit der Jaarvergadering van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag dato 27 juni 1895.
1896

800 De correspondentie over mijn ontslag als hoogleeraar aan de Vrije Universiteit.
1896

Zie ook nr. 756

801 Les antirévolutionnaires indépendants.
1898

802 'Moeten voor de toelating tot de rechtspraktijk en de magistratuur andere dan de bestaande eischen en waarborgen worden gesteld? zoo ja, welke?', in: Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging
1899

803 De waarheid bovenal, een bezwaarschrift.
1899

804 'Militaire rechtspraak', overdruk van Tijdschrift voor strafrecht.
1900

-
- 805** 'Beteekenis van het gezag' overdruk van Onze eeuw.
1902
- 806** De schoolstrijd heropend.
1905
- 807** Studentenleven, uitgave van de Vereeniging tot bestrijding van het groenwezen.
Herdruk van een artikel uit De Nederlander. Ca.
1905
- 808** 'Caveant consules!', overdruk uit Onze eeuw.
1907
- 809** Landsverdediging geen partijzaak.
1907
Zie ook lijstnummer 759.
- 810** Onze constitutie. Tweede, bijgewerkte uitgave. Met apart Voorwoord.
1907
- 811** Over het totstand komen ener wet, werkwijze der Tweede Kamer, rede voor de
Nederlandsche Bond voor Vrouwenkiesrecht.
1909
- 812** Bijdrage van De Savornin Lohman aan het Braakensiek-nummer van De
Amsterdammer.
29 oktober 1911
- 813** Sociale beschouwingen.
1912
- 814** Een vaccine-aanbidder. Overdruk uit Ons tijdschrift.
1912
- 815** Antwoord op een beschuldiging van B.A.P. van Dam aan De Savornin Lohman
wegens medewerking aan kwakzalverij in het Maandblad uitgegeven door de
Vereeniging tegen de Kwakzalverij.
Maart 1913
- 816** Repliek op een ingezonden stuk van A.F. Slotemaker de Bruïne over het arbeidsloon
in De Nederlander.
4 maart 1913
- 817** Gedachten over oorlog en vrede.
1914
- 818** 'De vrije school', overdruk uit Stemmen des tijds. maandschrift voor Christendom
en cultuur.
1916
- 819** De vrije school voor heel de natie.
1916

- 820** Hereeniging.
1916
Zie ook nrs. 514-516.
- 821** Rede voor De Unie "Een school met den bijbel", gehouden op
10 april 1917
- 822** Kerstnummer van Eigen haard, houdende een bijdrage van De Savornin Lohman.
24 december 1920
- 823** Gezag en vrijheid. Ie en ze herziene druk.
1919, 1921
- 824** Artikel in De Nederlander naar aanleiding van het overlijden van Abraham Kuyper.
9 november 1920
- 825** Artikelen over het Permanent Hof van Internationale Justitie.
1922
- 826** Rapport [...] door de staatscommissie voor de regeling der rechtspositie van de
kerkgenootschappen, mede ondertekend door het lid De Savornin Lohman.
1922
- 827** De scheidslijn. Tweede druk.
1922
De eerste druk bevindt zich in nr. 517. Zie verder 518-525.
- 828** Heinrich Lammasch als Präsident des Maskat- und des nord-atlantischen Fischerei-
Schiedgerichtes. Franse tekst.
Z.j.
Zie ook nr. 450.
- 829-833** Verzamelde opstellen.
1921-1923
829	Staatsrecht I. 1921
830	Staatsrecht II. 1921
831	Staatsrecht III. 1921
832	Staathuishoudkunde I. 1923
833	Staathuishoudkunde II. 1923
- 834** Calvin en Rome, historisch-politische bijdragen, voor uitgave gereed gemaakt door
H. van Malsen.
1927
- 835-836** Bijdragen tot de geschiedenis der Christelijk Historische Unie, voor uitgave gereed
gemaakt door H. van Malsen.
1928
835	Deel I.
836	Deel II.
- 837** Fotografische portretten van A.F. de Savornin Lohman.
1917-1923

3. PUBLICATIES OVER DE SAVORNIN LOHMAN EN VERZAMELDE STUKKEN

- 838** Het dreigend conflict, door A. Kuyper; De neutraalchristelijke staatskerk voor Nederland (geheim rapport aan 't Nut), uitgegeven door de Anti-clericale bibliotheek.
1876,1886
- 839** A.F. de Savornin Lohman 1837-1917 door mr. W.H. Hovy, en verslag van de huldiging van De Savornin Lohman.
1917
- 840** Stemmen des tijds, houdende een artikel van D.J. de Geer naar aanleiding van De Savornin Lohmans honderdste geboortejaar.
Juli 1937
- 841** Jhr. mr. Alexander Frederik de Savornin Lohman in zijn leven en werken door L.C. Suttorp. Den Haag,
1948
- 842** Kranteknipsels over constitutionele vraagstukken, door Suttorp verzameld en geborgen in lijstnummer 900.